

mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1971 METAI
GEGUŽĖS MĖNESIO 29 D. / MAY 29, 1971
PART TWO NR. 126 (22)

Šiame numery

LITUANISTIKOS MOKSLŲ ŠVENTĖ.
POKALBIS SU D. LAPINSKU PRIEŠ
A. KAIRIO "PALIKIMO" PASTATYMĄ.
ČIURLIONIO ANSAMBLIS ATVYKSTA
CHICAGON.
J. VAICIUNIENĖ ATSAKO J. TININIUI.
PAGERBTA DR. MARIJA KRASAUSKAITE.
VYTAUTAS ALSEIKA APIE NEW YORKE
KULTŪRINĮ GYVENIMĄ.
BALIO AUGINO EILERASČIAI.
STASYS BARZDUKAS APTARIA DR. PRANO
SKARDZIAUS KALBOTYRINIUS DARBUS.
VLADAS JAKUBENS APIE KUN. JONĄ
PAUPERĄ.
MONETŲ REFORMA JAV.
KAI GAUGUINAS MİRĖ. TAI GIMĖ RIMSA.
JONAS AISTIS APIE FILMĄ "DVYLIKA".
DAR APIE O. V. MILAŠIŲ.

Koks yra mūsų palikimas

Pokalbis su savimi, su veikalu ir su scena

DARIUS LAPINSKAS

ta jo Sibire miršančio tėvo krauju, kad galėtų pagydyti savo vienturtį sūnų — Aukštinuką nuo dvasinės mažakraujystės.

Tai labai sunkiai išsprendžiama problema realistiniuose rėmuose. Gal kiek lengviau ji atsimezga simbolių draugystėje, kur labai efektingai galima vadovautis absurdo teatro dėsniais.

Veikalo eiga: Amerikoje gyvenantis profesorius miršta. Savo brolio sūnui — Taurui jis palieka visas savo knygas — parašytas ir neparašytas. Labai menkas palikimas juodadarbiui Taurui, besigrumiančiam su finansinėmis problemomis. Jo seseriai — Gabijai profesorius, prieš mirdamas, palieka laišką. Prasideda intriga — kas yra tame voke? Atsiranda ir kita problema — Gabija prižadėjo profesorui neatidaryti laiško, kol neperskaitys visų jo knygų. Užsimezga konfliktas, kai keistomis priemonėmis scenoje atsiradęs dar keistesnis ponas pasiūlo už aną laišką milžinišką sumą pinigų. Kodėl tas laišką jam reikalingas? Kaip jį išvilioti iš tauriosios Gabijos? Gal kreiptis į netaurųjį jos broį Taurą? Šie ir kiti klausimai pripildo scenos erdvę, ir švaistais rankomis, bandydamas išspręsti ribotoje scenoje neribotas problemas.

Taigi — scena paruošta, publika paruošta. O ką mes parodysim, kaip? Vaidina Jaunimo teatrą. Bet tenebūnie tai atspirašymas. Kiekvienas žmogus, kuris scenon kopija, yra jaunas ir kiekvienas žmogus, užlipęs ant scenos, turi būti senas scenos vilkas ar bent tokį sugebėti pavaidinti. Kitaip — jo vieta yra publikoje. Kiekvienas jo ištartas žodis turi būti pakilti, atsipalaiduoti nuo žemiškos realybės.

Ach, publika — ji beveik tiek pat užburianti kaip ir scena. Bet publika, taip kaip ir kiekviena scena, turi savo išmatavimus, apskaičiavimus. Ir kaip būtų svaginanti žavų, jeigu scenoje, taip kaip ir publikoje, pradingtų apibūtos ribos, pradingtų užkulisiai, uždanga. Beliktų tik užuomina — kibirktis, įžiebianti su kiekvienu žodžiu, su kiekviena poza, su kiekviena scenine situacija fantazijos atominę reakciją.

Taigi — scena paruošta, publika paruošta. O ką mes parodysim, kaip? Vaidina Jaunimo teatrą. Bet tenebūnie tai atspirašymas. Kiekvienas žmogus, kuris scenon kopija, yra jaunas ir kiekvienas žmogus, užlipęs ant scenos, turi būti senas scenos vilkas ar bent tokį sugebėti pavaidinti. Kitaip — jo vieta yra publikoje. Kiekvienas jo ištartas žodis turi būti pakilti, atsipalaiduoti nuo žemiškos realybės.

Laima Rastenytė, Daiva Petersonaitė ir Lucijus Alenskas, Anatolijaus Kairio "Palikimą" repetuojant. Režisuoja Darius Lapinskas. Nuotr. V. Kauliaus, S. J.

sirodymas scenoje ar publikoje privalo turėti savo tikslą, bet nebūtinai prasme. Neprasmingas prasmingo ar prasmingas neprasmingo charakterio pasirodymas gali sukelti publikoje sensaciją, reikalinga jo dėmesio palaikymui, tolimesnės spektaklio eigos sekimui.

Be to jau pradėdau čia aiškinti, išaiškinti, o mano jaunimas nereikalingas pasiaiškinimui. Kai kurie iš jų šia proga atėjo pirmą kartą į sceną, kai kurie jau ne pirmą. Tačiau karus dažniausiai laimi ne įgudusi kariuomenė, be nepritęsus savanoriai — pasiryžėliai. Drąsa dažniau laimi nei patyrimas. Ir ši drąsa yra pats svarbiausias elementas teatro spektaklyje. Drąsa pasakyti žodį, — kuris bus nesitiktas, bet įtikinantis. Drąsa parodyti situaciją, kuri bus sve-

tima rodomei situacijai, bet prasminga veikalo visumoje. Drąsa parodyti realias scenines — dekoratyvines detales nerealoje sceninėje situacijoje. Drąsa atnešti į spektaklį negatyvius simbolius, vaizduojant labai pozityvius dalykus. Drąsa žiauriai sukręsti publika, kad juokas būtų nuširdesnis ir šypsnyš tuo labiau būtų brangesnis.

Chicago lietuvų Jaunimo teatras ateina pas jus — beamžis. Ateikite į jo spektaklį visi, kuriems amžius taipgi niekada neegzistavo.

Anatolijaus Kairio "Palikimo" spektakliai Jaunimo centre gegužės mėn. 29, 30 ir 31 d. 8 val. vak. Vaidina LB Jaunimo teatro aktoriai. Režisūra, muzika, scenarijos ir efektai Dariaus Lapinsko.

Čiurlionio ansamblis koncertuoja Chicagoje

Čiurlionio ansamblio koncertai įvyks birželio 5 ir 6 d. Ansamblio vadovybė mus informuoja, kad programa bus sudaryta iš būdinių, tikrai lietuviškų, įvairių

kompozitorių harmonizuotų ar stilizuotų liaudies dainų, dauguma pagal lietuvių liaudies būdingus harmonijos bruožus.

Be mišraus ir vyrų chorų, atliekančių dainas su solistais — capella, moterų choras ir mišrus choras su solistais atliks dar dainas, pritariant kanklių orkestrui bei pučiamiesiems mūsų tautiniams instrumentams.

Šiuose koncertuose bus maža naujovė — programoje bus ir tautiniai šokiai, kurių muziką atliks ansamblis su tautiniais muzikos instrumentais.

Programoje bus 22 dainos ir 4 tautiniai šokiai.

Čiurlionio ansamblio sudėtis: 60 dainininkų, 12 kanklininkų ir 20 šokėjų.

Meno vadovybė: ansamblio vadovas ir dirigentas — Alfonsas Mikulskis, chormeisteris ir koncertmeisteris — Rytas Babickas, kanklių orkestro vadovė — Ona Mikulskienė, šokių vadovai: Jolita Kavaliūnaitė ir Mindaugas Leknickas, režisierius — Petras Maželis.

Lituanistikos mokslų šventė

Plataus paruošiamojo masto ir dalyvių gausumo kupinus mūsų bendruomeninius įvykius esame įpratę vadinti šventėmis. Todėl puikuojamės savo periodinėmis dainų šventėmis ir pamainomis besikartojančiomis, tokio, mis pat ūpingomis tautinių šokių šventėmis. Tai vis akivaizdūs mūsų šionyksčio tautinio ir bendruomeninio gajumo pavyzdžiai. Jie atremti, tur būt, į tradicinį atlaidų, gegužinių, patalikių įprotį, kurio jokiu būdu negalime nuvertinti, vien prisimenant, kad šimtmečius tauta anuos žmonių susibūrimuos labiausiai ir judavo, tegu dar nesąmoningą, tautinį bendrumą. O šios rūšies jausmo nemažiau reiklia ir čia — išeivijoje. Todėl ir užgirtinos mūsų tautinių šokių ar dainų šventės, su'raukiančios dešimties tūkstančių masės ir rodančios, kad mes vis dėlto nesame tik palaids pavienių saujele, bet dar pakankamai gausi, aiški jungiamąją mintį ir istorinį likimą jaučianti bendruomenė.

Tačiau padarytume fatališką klaidą, jei šiandien vien tik tuo ir pasitenkintume. Atlaidinys ir patalkinis savuotės jausmas išstisus šimtmečius labai padėjo užkonservuoti a'eičiai tautinio atgimimo daigus. Bet kai tauta, savo sąmonėje seniai atgimus, šiandien žygiuoja regima ir pajėgi visos žmonijos kūrybos ir kultūros keliu, reikia rūpintis ne vien tik daigais, bet jau žiedais ir vaisiais.

Vis dėlto ir minėtos daiginės, masinių susibūrimų mūsų šventės jokia prasme čia nėra nuvertintos. Jos kaip tik gali būti gera proga sukelti tam ūpui, tam sąmoningumui, paruošti tai dirvai, kur lengviau gali užsimezgiti pumpuras, prasiskleisti žiedas ir prinokti vaisius.

Tik nereikia užmiršti fakto, kad šimtamilijonine tauta nesame ir nebūsime. Ir mus pasaulis dvidešimtojo amžiaus gale pastebės ne dėl mūsų milijoninio gausumo, bet dėl mūsų kultūrinio ir intelektualinio pajėgumo, kaip dėl to paties aiškiai mato (ir neabejoja jų teise būti laisvais) norvegus, suomių, šveicarus ir kt., skaičiumi į mus panašius.

Todėl džiaugdamiesi mūsų dainų ir šokių šventėmis, nemažiau (o gal net dar daugiau!) turime džiaugtis buvusiais ir būsimaiais kultūros kongresais, Lietuvių katalikų mokslo akademijos metais po metų šaukiamais suvažiavimais, mokslo ir kūrybos kelių dienų simpoziumais, o ypač daugiašakės li'uanistikos mokslo šventėmis. Viena tokių šį savaitgalį kaip tik ir vyks Chicagoje: tai Lituanistikos Instituto suvažiavimas, kurio darbų ir kvep'elėjimų programa gegužės 28—31 d. vyksta Mid-American Inn, 5001 West 79th Street patalpose.

Daugiau pora dienų čia viena po kitos rikiuojasi įvairių lituanistikos mokslo šakų paskaitos, kurias skai'o rinkiniai to ar kito dalyko specialistai akademikai. Pačiais naujaisiais duomenimis čia užgriebtos mūsų kalbotyros, istorijos, literatūros, demografijos, architektūros ir kt. sri'ys. Netruksta ir bendresnio pobūdžio mūsų kultūrinei bei kūrybinei atečiai tikresnių ir tvirtesnių kelių ieškančių simpoziumų, netrūksta suvažiavimų, taipgi nei pažintinio pabendravimo, nei rimtos meninės programos.

Malonu, kad Lituanistikos Instituto suvažiavimo darbuos aktyviai dalyvauja ir amerikiečiai mokslininkai, būdami geru lituanistika domėjimosi pavyzdžiu

Darius Lapinskas, kurio režisuoja mi A. Kairio veikalo "Palikimas" spektakliai įvyks šį savaitgalį Jaunimo centre, Chicagoje.

Mes kalbame apie tai, koks gražus buvo mūsų — vyresniųjų gyvenimas Lietuvoje, ir tuo norime sužavėti jaunimą, gimusį čia ar Vokietijoje. Mes didžiuojamės savo nepamirštama opera Kaune ir laukiame iš jaunimo to paties. Mes gėrimės savo liaudies meno palikimu ir pykstame, kai jaunimas dainuoja amerikiečių liaudies dainas, pritardami joms gitaromis. Mes praleidžiame daug laiko ir pinigų lituanistinėms mokymams ir naktimis nemiegame, kai nebesusikalbame su savo vaikais ir sapnuose, ir kasdienybėje.

Ar tai tik toks mūsų palikimas jaunimui? Ar tai tik tiek mes jam įstengiam palikti? — pykti, neapykanta, nusivylimas.

Šios ir panašios kartų problemos bandomos išspręsti Anatolijaus Kairio veikale "Palikimas."

Šiame pasikalbėjime su savimi stengsiuosi mintimis ir žodžiais perbėgti per veikalo pastatymo eigą. Ko nepajėgsiu pasakyti žodžiais, ieškokite atsakymo spektaklio mintyje.

Dramos pagrindinė mintis: pinigais pertekęs naujakuris lietuvis desperatiškai bando nupirkti už pasakišką kainą laišką, rašytą

jaunajai, čiagimei pačių lietuvių kartai.

Tokia li'uanistikos šventė džiaugdamiesi ir ją sveikindami, čikagiečiai tačiau privalo nepasitenkinti vien tik savo mandagių žodžių, bet turi jausti ir pareigą ateiti į suvažiavimo auditorijas ir sales ir būti aktyviais šio neeilinio įvykio dalyviais.

k. brd.

Daiva Valaitytė, Mindaugas Mikutaitis, Nijolė Sparkytė, Linas Regis, Daiva Petersonaitė, Kęstutis Kazėnas, Nora Spurgytė ir Živilė Podytė — LB Jaunimo teatras Anatolijaus Kairio "Palikimo" repeticijoje, Chicagoje. Režisuoja Darius Lapinskas.

Miršti ir mokaisi

Prierašas prie J. Tininio "Apologijos"

J. VAICIONIENE

1971.V.8. "Drauge" J. Tininis paskelbė "Apologiją" žodžiui ir tautinio šokio vardui "Gyvataras". apginti nuo mano aptarimo, gynė jo išsirašyti iš mano straipsnio "Po koncerto" (Drauge 1971.IV.17), ir aiškiai mano klaidai parodyti.

"Mįslingas ir Gyvataro vardas, neatliepiąs mūsų kalboje. Neaiški jo nei mintis, nei turinys, pats skamba dirbtinai. Jeigu manoma, kad žemaičių netiksliai nuklausytas ir tariamas žodis gyvatvorė, tai reikėtų gyvatvorė ir vadinti." Parašytas taškas.

Pirmiausia atitaisau pora mažmožių išrašų: mano parašyta ne "atliepiąs", bet "atliepiąs"; ne "pats", bet "Pats". Aiškumo dėlei išrašas galėjo būti visas, būtent: "Šokis Gyvataras radinys H. Kupstaitės Zemaitijoje apie Telšius, netoliese Kalnėnų dvaro."

"Autorei atrodo, kad žodis gyvataras svetimas" — įtaigoja apologetas. — "Autorei aiškiai klysta, tvirtindama, kad, gyvataro žodis "neatliepiąs mūsų kalboje". (J. T.)

Betgi aš žinausi, kad man "atrodo" taip, kaip aš parašiau, nes tame parašyme visai nesprenžiau žodžio "Gyvataras" nei savumo nei svetimumo. Apologetas atitaiso klaidą ar ne klaidą ne mano padaryta, bet pagal jam atrodymą, man jo paskolinta. Mano neparašyta, kad lietuvių kalboje nėra lietuviškų žodžių, susidedančių iš gyvat-ar-as, ar poros tokių dalių ar turinčių tik priesagą ar. Neparašyta, kad gyvataro kuri nors tokia dalis neatiliepia lietuviško žodžio daliai, o parašyta, kad žodis gyvataras, taigi visas, neatiliepia mūsų kalboje taip, kaip atiliepia kitų tautinių šokių vardai visiems žinioms suprantamiems, aiškiai turinio mūsų kalbos žodžiams. Pvz. Kubilas, Kalvelis, Bledzingė, Audėdėlė, Linelis, Malūnas, Malūnėlis, Grandinė, Šoktinis... Jovaro tultas...

Jeigu gyvataras jaunas vardas kokio naujo bendrinio daikto ar veiksmo, tai jis turėtų būti "Dabartinės mūsų kalbos žodyne". Bet jo nėra. Jeigu senas, kaip senis mūsų liaudies šokiai ir jų vardai, tai jį rastume senoje tautosakoje, atmintinai einančioje ar užrašytoje. Jeigu mano pokalbininkas žodį gyvataras rado Pr. Skardžiaus mokslineje knygoje "Lietuvių kalbos darbai" 302 p. arba Vilniuje išleistoje 1965 m. "Mokslų akademijos dizinio gramatikoje" I tome, tai užuot išrašęs iš tenai su priesaga ar eilę žodžių, suprantamų, žinomų, vartojamų mūsų kalboje, būtų reikalus baigtas, jeigu būtų išrašęs tą vieną, anot jo "niekuo dėta" žodį gyvataras ir jo tenai išaiškintą kilmę, prasmę ir t. t. Net būčiau patikėjusi, kad yra mūsų kalboje žodžių su ar priesaga, arba su kitomis gyvat-ar-as sudedamomis dalimis, jeigu būtų išrašęs ir iš mokyklinės gramatikos. Ar J. Tininis iš tikrųjų manytu, kad kiekvienas naujadaras ar svetimo žodžio padirbinys, atsiliepiąs savo sudedamomis dalimis, lietuviškos kilmės, aiškios prasmės, turinio, dvasios žodžių dalims, jau yra geras būti visos tautos kūrimo, viešai rodomo, vardu? Ar nėra vienas iš pagrindinių reikalavimų — kalbos aiškumas, žinoma priklauso nuo žodžių aiškumo?

Kad žodis gyvataras mįslingas, įrodo pats Tininis, rašydamas, kaip jam "atrodo", kokios tas žodis kilmės. "Atrodo, kad šio šokio vardas kilęs iš žodžio gyvatė". O ten pat aiškiai teigia, kad "atrodomos" kilmės — "toks vardas jam duotas, nusižūrėjus į šio roplio judesius lankstumą bei elastingumą". Tai iš viso ko "Gyvataro vardas visai tinka tautiniam šokiui." — baigia "A-

pologiją" autorius. Jeigu žodis mįslingas, tik atrodančios kilmės, ar gali būti aiški jo mintis, turinys?

Pagal įrodinėtą "atrodančią", iki šiol, ne tik man, bet ir daugiau kam, nežinotą žodžio gyvataras iš gyvatės kilmę, dabar paaiškėjo tikroji žodžio prasmė. Pagal teiginį, kad šokiui toks vardas duotas, "nusižūrėjus į šio roplio judesius lankstumą bei elastingumą", paaiškėjo šokio vardo turinys. Tokiu keliu gyvatė atnešė dabartiniam šokiui vardą prasimę ir turinį, visai kitoki, negu buvo kai kieno žinomas, ar tik dėl neaiškumo spėjojamas.

Dr. J. Baly, bene buvęs nepr. Lietuvoje tautinių šokių komisijos, įsteigtos 1938 m. Kūno kultūros rūmų, pirmininkas, L. E. XV t. "Liaudies šokiai" rašo "Gyvataras (Gyvatvorė)", taigi tas pat. Pagal to dvišaknio žodžio sudėtį yra buvę ir dabar tebėra ir tokių samprotavimų: gyvas — dvaras — gyvatvaras; gyvas — taras — tarimas — gyvataras; gyvas — tvarinys — gyvatvaras; gyvas — tvėrimas (tvėros) — gyvatvaras — gyvatvorė — gyvataras. Arba pirmoji šaknis slaviška "šyv" — žyvatvaras ir kitas tvaras, taras... nelyginant, kaip signataras, humanitaras ir t. t.

Šiaip ar taip, gyvatė ne tik Lietuvoje, bet ir bendrai yra nuodingas roplis ir niekiškumo simbolis. Dabar dėl Tininio teigimo, pagal savo išvadą iškelusio tokios prasmės, turinio, judesius lankstumo, elastingumo, tautiniam šokiui vardo "visai" tikima, tenka susimąstyti.

Kadangi lietuvių liaudies šokių, galop, autorius yra tauta, tai:

1. Gyvatškumas neatitinka lietuvių tautos savybės.

2. Lietuvių liaudies šokių patys judesiai niekad nėra buvę, nėra ir neturi būti gyvatškiei išlankstomi. Gyvatškiei išlankstymas yra akrobatų, gimnastų, iš dalies profesionalių baleto šokių savybė. Baleto plastikos rankų aštuntasis judesys, kiek dar atsimenu, gyvatėmis ir vadinamas ir t. t. Tautinių liaudies šokių bendrų vaizdų, vadinamų figūromis, keitimasis atsiliepią kello tiesumui, upelio teikėjimui ir t. t. "Tiesus kelias vieškelis o, dra, dra, dra..." Arba šokis iš žaidimo: "Tykliai ramiai upelis tekėjo... tai dar tykliai, tai dar ramiai" — ir t. t.

Nesu mačiusi, kad kokio tautinių šokių koncerto progamoje, kur paaiškinama šokių kilmė, prasmė, gyvataro kilmė būtų iš gyvatės išvesta.

3. Jeigu kokio šokio, vadinamo mūsų tautiniu šokiui, judesiai būtų išlankstyti, nusižūrėjus į roplio išsirašymo elastingumą, ir šokio vardas tautai nesuprantamas, nors jis būtų "niekuo dėtas", (kalbamu atveju kad ir gyvataras), tai toks šokis būtų tautai svetimas. O jo rodymas, kaip savo — neteisingas, nes tautinis šokis kartu su savo vardu yra tautos aiškiai lietuviškai dėtas. Tai tautinio liaudies šokio vardas, kaip ir kalba, turi būti aiškūs ne vien tik besivadovaujantiems, čia parašytiems moksliniais veikalais, ar okup. Lietuvoje išleisti, bet turi būti aiškūs visiems.

4. Jeigu mūsų tautinių šokių sambūris "Gyvataras," (kaip tik bent iki šiol žymėjėsi bendrai liaudiški šokimui ir rezistencija), plačiai atstovaujamas mūsų tautiniam šokiui, taip aiškintų savo vardą: kilmę, kaip Tininis, ar teisingai ir tautai priimtina garsintų jos vardą ir tos šakos kūrybą? O šonkačiam jaunimui ar nebūtų tokios tautos gėda?

Aš lieku su geriausiu to šokio vardo aiškinimu, patvirtintu ir dr. J. Balio L.E., būtent, "Gyvatvorė". Todėl, kad gyvatvorė, aptverianti savo sodą, atlinka mūsų tautinių šokių sambūrių gajumą. Nors gyvenamųjų kraštų bei visokios propa-

Ciurlonio ansamblio tautinių šokių šokėjai su savo vadovais dešinėje: J. Kavaliūnaitė ir M. Leknicku. Ciurlonio ansamblio choras, šokėjai ir kanklininkai 1971.V.5 ir 6 d. koncertuos Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje.

gandos žirkles tuos sambūrius karo, ir kai kurie mūsų vyresnieji varovai juos gena į baletiskumą, nepaprastumą, profesionališkumą, bet jie vis tiek želia, auga ir dar tebesilaukia, kiek patys pajėgia, šokių autentiškumo, jų ir jų sambūrių vardu atsiliepiamo kalboje. Pvz. Silainė, Bijūnas, Grandis, Grandinė, Gintaras, Šoktinis, Šešupė, Birbynė, Sūdava... kaip ir kiti tautiniai sambūriai — Dainava, Varpas, Kank-

lės, Rūta, Nemunas, Vaidila — kiti virtę simboliais.

Dėl skonio, koks, kam, kodėl vardas tinka, nesiginčijama. Tačiau geriausia prasmė žodį gyvataras aiškinant, reikėtų to vardo šokį ar sambūrį tiesiog Gyvatvorė ir vadinti, žinoma, jeigu pats šokis yra (apie tai dabar nesprenžijama) lietuvių tautinės kilmės. Jeigu ne, tada jo mūsų tautinių liaudies šokių sambūrių repertuaruose neturėtų būti.

J. Tininiui didelis ačiū už naują, bent man nežinomą pažūrą. Mat, "miršti ir mokaisi". Bet samprotavimai praeitiškai ir dabartiškai, vis dėlto norėčiau pasilikti su savąja pažūra. O mano aiškus klydimas bene yra tas, kad aš nepataikau į pėdas kai kurios pažangios emigrantų tautinės visuomenės. Tai ir atsisveikinu.

1971.V.17

Auroros kolegija pagerbė profesore dr. Mariją Krasauskaitę

1962 m. dr. Marija Krasauskaitė pradėjo dėstyti pilnų profesorės titulu Auroros kolegijoje (Illinois valstijoje, netoliese nuo Chicago) vokiečių kalbą ir pasaulinę istoriją. Per 9 metus ji įsigijo didelę pagarbą Kolegijos vadovybėje, kolegų profesorių ir studentų tarpe. Atvyko į čia po kelerių sėkmingų darbo metų Haverfordo kolegijoje Pensilvanijoje.

Dr. Marija Krasauskaitė

Šį pavasarį ji buvo lygiai pagerbta su kitais trimis personalo nariais, kurie išdirbo šioje institucijoje 19, 40 ir 41 metus.

"Aurora Borealis", 1971. V. 7. rašė: "Dr. M. Krasauskaitė, įsigijusi filosofijos daktaro laipsnį Zuericho universitete 1926 metais ir parašiusi disertaciją apie Lietuvos bajorų privilegijas, dirbo Lietuvoje, dėstydamas mokyklose ir jas administruodama. Ji skelbė spaudoje straipsnius, liudijamus pedagogikos ir istorijos sritis".

"Beacon - News", Aurora, Ill., 1971.V. 5: "Dr. M. Krasauskaitė, laisvai vartojanti keletą kalbų ir turinti gilų Europos istorijos supratimą, padarė didelę įnašą į Auroros kolegijos veiklą. Ne taip, kaip dauguma šių

laikų mokytojų, ji visuomet rūpinosi, kad studentai rimtai ir nuodugniai ištytų reikiamą kursą. Jos ofiso durys buvo visada plačiai atidarytos visiems studentams, reikalingiems pagalbos moksle, ir ji visad turėjo jiems laiko, nepaisydama nei atlyginimo, nei valandų".

"Beacon - News", Aurora, Ill., 1971. V. 9 įdėjo visų keturių pagerbiamų profesorių nuotrauką kartu su kolegijos prezidentu J. Crimi ir viceprezidentu M. Trumbo, įteikiančiais jiems dovanas — gražius sidabrinus indus su jautriais, individualiai pritaikytais įrašais.

Tos pačios dienos numery anglių literatūros profesorė T. Sinden rašo:

"Išbuvusi, kaip laisva klausytoja, dr. Krasauskaitės vokiečių kalbos klasėje pusantrų metų, galiu paliudyti, kaip puikus buvo jos dėstymas (excellence as a teacher)... Ji visad rūpinosi, kad jos studentai iš pagrindų išmokyti savo dalyką ir pati nuodugniai ruošdavosi pamokoms".

Be kelių oficialių susirinkimų ir banketų, kuriuose dr. Krasauskaitė buvo šilgai apibūdinama, kaip gilaus mokslo žmogus, draugiška bendradarbių ir pavyzdinga dėstytoja, ji buvo dar ypatingai pagerbta pačių jos studentų. Auroros kolegijos studentų istorijos dr. Jos leidinys "Quellen" savo 1971 metų laidą paskyrė dr. Krasauskaitės šio gražia dedikacija pirmajame puslapyje.

"Nuo 1962 metų dr. M. Krasauskaitė skiria Auroros kolegijai savo gilų išsilavinimą, plačias žinias ir mokslinį pasiruošimą. Ji buvo išmintinga mokytoja (a wise teacher), visada raginanti studentus stengtis ir visa rimtimi mokytis. Ji ir pati nesustodama studijavo savo dėstomuosius dalykus ir visai plėtė savo mokslo srities hori-

zontus... Jos sąžiningumas, malonūs bendradarbiavimas su studentais ir rūpinimasis jų bendru išsimokslinimu, ypač visos asmenybės ugdymu, bus čia ilgai atnaminamas."

Dedikacija užbaigiama Henry

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLIO LIGŲ
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. šeštadienis 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligonius priima pagal susitarimą.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telefonas: WA1brook 5-5076

Rezid. telefonas: 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ
GINEKOLOGINE CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirma ligonius pagal susitarimą, jei neatliepia skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGŲ
2801 West 63rd Street
Kampas 63-6los ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak. šeštadienis 2-4 val.
Trečiadienį ir kitu laiku pagal sutartį.
Ofiso telefonas: 476-4042
Rezid. tel. WA1brook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR SLAPUMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. 695-053 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val.: pirm., ketv., 1 iki 7 popiet. antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9, antrad. ir penktad. 10-4; šeštad. 10-2 val.

Adams žodžiais:
"Mokytojas veikia į amžinybę, Jis niekad nežino, kur jo įtaka baigiasi".
Be kita ko, studentai įteikė

Ofs. 735-4477 Rez. PR 8-0960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ
GINEKOLOGINE CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave. WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso Tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — PROSPECT 8-0861
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

VAL.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir p. p. iki 8 val. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta.
Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir šeštadienį tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŲNAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą.
Skambinti — 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. Reliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštad. 12-2 val. p. p. ir trečiadienį uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7150 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiadienį, nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštadienį, nuo 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telefonas: RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien — 3 val. ir 6-8 val. vak. išskyrus trečiadienį ir šeštadienį 12 iki 1 popiet.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGŲ
2817 West 71st Street
Telef. HE1lock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

dar ir atskirai savo vertingą dovaną mokytojai, o Auroros kolegijos vadovybė yra pakvietusi dr. Krasauskaitę ir toliau dės yti šioje švietimo institucijoje.

Prof. dr. M. Krasauskaitės disertacija "Litauische Adelsprivilegien bis zum Ende des 15. Jahrhunderts", išspausdinta 1927 m. Vokietijoje, yra cituojama žymy istorikų, kaip H. Paškevičiaus, M. Hellmano, J. Ochmanskio ir kt. Jos "Vytauto charakteristika", straipsnis P. Šlezo redaguotoje monografijoje "Vytautas Didysis", yra parašyta originaliai ir remiantis pirmaisiais šaltiniais.

(Nukelta į 4 pusl.)

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-0801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Ofisas laikinai uždarytas, apie atidarymą bus pranešta vėliau

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis, pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta

Telef. — 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGANOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštad. 8 v. r. iki 3 val. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 63rd Street
Tel. 737-2290: ofiso ir rezidencijos
Pirma ligonius tikrai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. Reliance 5-4410
Rez. GTOvehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v. penktad. 10-12 ryto, 2 iki 5 val. vak. Šeštad. 1 iki 4 val. vak. Treč. ir sekmad. uždaryta.
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 6-1223

Ofiso val.: pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

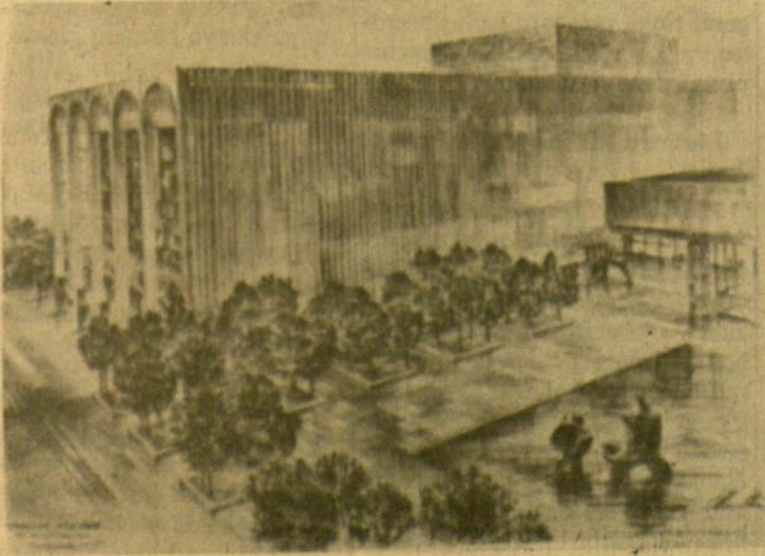
Of Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMSONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirminėje ligonius tik susitarus
Val. 2-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Trečiadienį ir šeštadienį uždaryta

Tel. PROspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4550
Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8; penkt. 2-5, šešt. pagal susitarimą.

Tarp trisdešimt baletų, operos ir nuogybių

Metropolitan operos rūmai Lincoln centre, New Yorke.

Vėl opera ir baletas antplūdis

New York. — Jau ne kartą buvo tariama, kad šis miestas — milžinas yra drauge ir meno apraiškų milžinu. Atvykę Amerikon europiečiai jums pasakys, kad šiuo metu su New Yorko kultūrinio gyvenimo patiekalais tegali varžytis nebent Londonas, miestas, kurį labai pamėgė amerikiečiai.

Dar neseniai, patekę į Lincoln centrą, ties Broadway bei 62-65 gatvių sankryža, galėjai pasirinkti ar Metropolitan operą ar miesto — City operą. Ir abiejose — būdavo vis pilna publikos. Tiesa, Metropolitan brangesnė, gerieji bilietai siekia net 16 ir daugiau dol. Čia ir patys gerieji solistai. Tačiau netiesa, kad City opera — menka. Ir joje rasi gerų balsų, neblogus dirigentus. Tačiau abi operos jau pradėjo atostogas, Metropolitan apvažinėjo visą eilę didžiųjų JAV miestų su gastroliniais spektakliais ir gegužės pačioje pabaigoje grįžo vėl atgal — vadinamam vasaros festivaliui.

Ligi birželio 12 dienos Metropolitan pakartos septynias operas, kiekvieną po du kartus. Parinktos pačios populiariausios operos. Ypač pabrėžtini Verdi su Puccini. Štai tos operos, kuriomis gėrėsis ne tik niujorkiečiai, bet ir dalis turistų, žinoma, jei jiems — jų kišenei nebus sunku sumokėti po 16.50 dol. už parterio vietą. Verdi atstovauja "Aida", "Rigoletto" ir "Il Trovatore", Puccini statomas taip pat trys — "Madame Butterfly", "La Bohème" ir "Tosca" ir kukliai prie italų prisiglaudęs Mozartas "Don Giovanni", su Žylyte - Gara, iš Vilniaus krašto, Don Elvros vaidmeny.

Ar ateis galas nuogybėms scenoje ir ekrane?

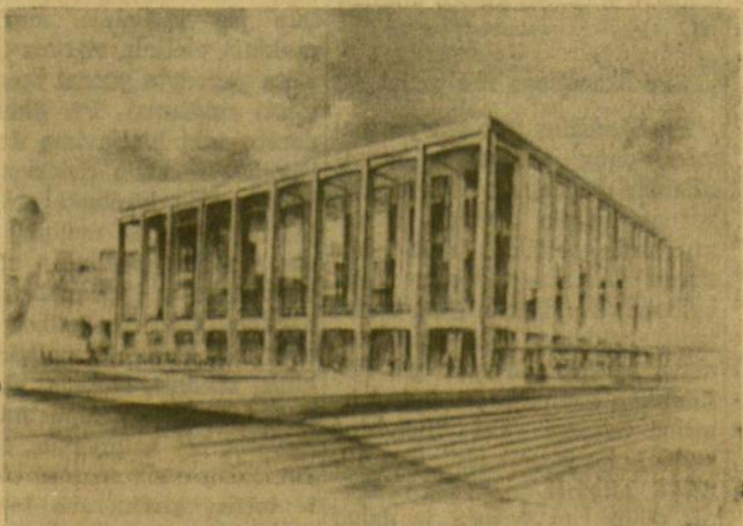
1970-71 metai, gal būt, pateks į istoriją kaip nuogybių kultūros scenoje ir ypač ekrane metai. Tiesa, opera šiuo atžvilgiu dar švari. Bet meskit žvilgsnį į New Yorko svarbiuosius dramos teatrus. Jau pernai viename jų teatru, Belasco, buvo pastatyta nuodėmė. Publikos dėmesys nebuvo ypatingas, nes veikaliukas buvo iš repertuaro išimtas po kelių spektaklių.

Šį pavasarį ir tą patį teatrą, pačioje Manhattano širdy, 44 gatvėje, įkėlė koją ne tik Amerikoje pagarsėjusi, nuogybės kultą skatinanti muzikinė komedija, "Oh, Calcutta!" Veikalas ilgą laiką buvo statomas Manhattano apatinėje daly, kur veikia dar bent 20 teatrų, kur "viskas leidžiama". Tačiau nuogybės centras? Ir toji Kalkuta sėkmingai rodoma, ir, greičiausiai, nugalės ir vasarą, įžengs ir į rudens mėnesius.

Tai stebina, kaip laiko žymė tenka laikyti ir "Hair", hipinės dvasios veikalo, sėkmę. Ar kas nors prieš penkerius metus būtų

patikėjęs, kad to veikalo "rock" muzika galės patekti net į gerbiama, žinoma bažnyčia - katedrą New Yorke? O tai jau įvyko vieno gegužės mėn. sekmadienį.

Pornografijai skirti ir apie 25 kino teatrai New Yorke. Kas mėnuo atsiranda bent po vieną ar

Filharmonijos salė Lincoln centre, New Yorke.

du naujus teatrėlius. Tai vyksta tuo metu, kai Hollywoodas pergyvena krizę, kai visi gerieji aktoriai, be vienos kitos išimties, jau yra persimėję televizija. Apstulbęs praeivis vėl gali klausyti: kas gi vyksta? Kada gi žmonėms nusibos nuogybės, pornografija, seksualinių dalykų perdėtas iškėlimas, lytiniai iškrypimai ir pan? Gal būt, šiems metams baigiantis? Tikėkimės...

Triumfuoja baletas ir Stuttgartas

New Yorkui tektų paskirti specialų straipsnį kaip baletu miestui. Reikia stebėtis, kad šiame milžine sutelpa ir opera, ir baletas, ir pornografija, o prie jos dar įvairūs ir kitokie šlamštai. Štai, pažvelgi į vienos tik savaitės baletų spektaklių New Yorko repertuarą. Tą savaitę, pasirodo, baletus statė keturios grupės ar bendrovės, o jų tarpe ir iš Vak. Vokietijos atvykęs žinomasis Stuttgarto baletas, neseniai, 1969 metais John Cranko pastatymais tiesiog sužavėjęs ne tik New Yorko, bet ir Chicagos bei kitų JAV didžiųjų miestų teatrus lankančią visuomenę.

Tai, vienos savaitės tarpe — net 31 spektaklis! Kai kurie baletai turi ir popietinius spektaklius. Ir... visuose pakanka publikos.

Stuttgarto baletas net šešias savaites buvo įsikūręs Metropolitan operos pastogėje ir gyventojai vėl skubėjo, net po kelis kartus stebėti "Romeo ir Juliją", "Eugeniją Oneginą" ir... nusivylė nauju "Carmen" pastatymu.

Šis baletas — visiškai sumodernintas, muzika užsakyta pas Wolfgang Fortner, moderniosios muzikos puoselėtoja. Baletas sekė ne pačią operą, bet Prosper Merimee novelę. Pastatymas — be jokių priekaištų. Bet... publika atsuko baletui nugarą, teko spektaklį net kelis kart pakeisti kitu. Ir kodėl? Čia daug lėmė "N.Y.

Times" dramos bei baletų kritiko Clive Barnes žodis, jo "triuškinanti" kritika, spektaklio pastatymą, ypač muziką pavadinus "disaster" (katastrofa).

Darius Lapinskas čia būtų, aišku, kitos nuomonės, bet operų išpaikintai publikai, ypač pačioje operos šventovėje, atrodo, sunku buvo klausytis elektroninės ir panašios muzikos. Ir tas kelias minutes, kai scenon įžengia toreadoras Escamillo ir pasigirsta Bizet muzika, salė gaivališkai ploja. Didelis prisirišimas prie klasikos, konservatizmo pomėgis? Gal būt.

Aišku tiek, kad Stuttgarto vokiečiai apsiriko ir su savo naujove nesugebėjo paversti niujorkiečių publikos.

"Met" norėtų vyriausybės paramos

Metropolitan opera, populiariai vadinama "Met", kaip žino-

VYTAUTAS ALSEIKA New York

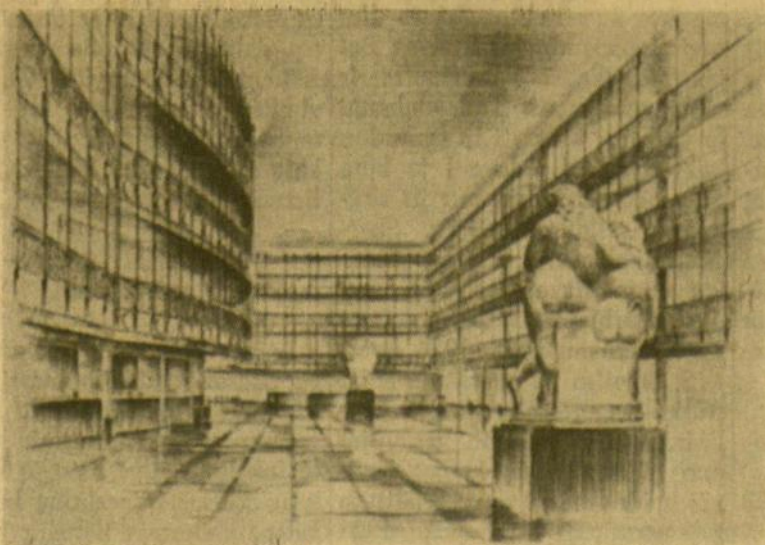
tirtų operų statyme, dirbęs Stockholm operoje, taip pat jam nesvetimas ir filmas. Prieš porą metų G. Gentele pastatė filminę satyrą apie grožio konkursus, "Miss and Mrs. Sweden."

Tikimasi, kad Gentele nuo 1972-73 m. sezono pradžios pakeisias ligšiolinį direktorių, Rudolf Bing, ir atneš operon naujovių. Apie kai kurias jis pats jau buvo pasisakęs.

Pvz., jis norėtų pakeisti padėtį, kai JAV solistai skuba dainuoti ir dirba įvairiose Vak. Europos operose, o Met angažuoja gerus europinius dainininkus. Jo nuomone, jau laikas Met operą suamerikoninti. Jei joje dainuos daugiausia amerikiečiai, jei opera virs amerikietiška institucija, tai, Gentele nuomone, nebūtų sunku įtikinti ir JAV Kongresą, jog opera New Yorke yra tautinės atsakomybės reikalas, ji verta paramos, subsidijų.

Juk, pažymėjo švedas, būsimas Met vadovas, opera jau 400 metų vis pergyvena krizę. Tai gerai, nes juk ligonis šią krizę visuomet laimingai pergyvena. Tai liečia ir kitas meno šakas. Pagaliau, dar niekuomet pasauly nėra buvusi ideali operos valdyba, ar bendrovė, ar kita panaši organizacija... Lincoln centras — tikra oazė New Yorke...

Pažvelgę gretimas iliustracijas,

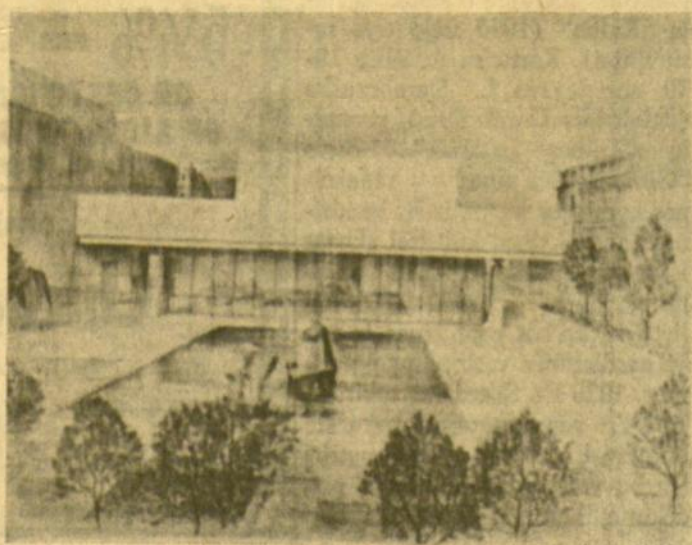
State teatro (baletų ir operos) rūmų vidaus promenada Lincoln centre, New Yorke.

Ir vis dėlto... operos išlaikymo išlaidos auga. Tad šiais metais laukiama dar didesnių nuostolių, nors, pabrėžiama, lankytojų skaičius nemažėja — priešingai, ir jis auga.

Tiesą sakant, padėtį gelbsti vadinami abonentiniai lankytojai ir tos operos rėmėjai, daugelio finansininkų, bankininkų ir jiems panašių, aukos. Kai kas sako, kad operą lanko, bent 90 proc., žydų kilmės asmenys, ir jie yra patys didieji operos ramsčiai. Čia esama tiesos — žydai domisi menu, ji palaiko, ji myli labiau už kitas tautybes.

Gal operą gelbės Gentele?

Dar pernai naujuoju Met operos direktorium buvo paskirtas švedas Goeran Gentele, turįs pa-

Vivian Beaumont dramos teatro rūmai Lincoln centre, New Yorke.

ti. Visas Centras yra kaštavęs 185 mil. dol.

Statyba net pakeitė čia visą aplinkos vaizdą. Anksčiau čia buvo namai — laužai, dabar gi, dar likusių vietose dygsta ar jau pasirodė turtingi, puošnūs stiklo gigantai — dangorėžiai. Pati Centro aplinka, su fontanais, ramia užuovėja, teikia tikros oazės vaizdą mieste, kuris toli gražu nėra ramus.

Menui ar sportui pirmenybė?

Rimtieji muzikos kritikai, kaip Harold C. Schonberg neseniai sušuko, kad šie metai atžymėti, nes Yankių beisbolininkai nurungė Lincoln centrą. Kodėl? Ogi todėl, kad miesto galva, John Lindsay paskelbė: miestas, paskendęs milžiniškose skolose, galys už 24 mil. dolerių nupirkti Yankee stadioną, jį modernizuoti, pagerinti. Gal, sako, susigundys ir jį grįžti norį kitur kraustytis sportininkai, Yankių ir Giants komandos.

Tai sukėlė kultūros žmonių rūpestį. Kas gi vyksta? Negi sportas, stadionas laikytinas miesto reprezentacijos geresne priemone už meno centrą? Ir čia minėtas Schonberg skaičiais įrodė, kad kaip tik ne stadionas, bet Centras per metus sutraukia daugiau publikos: Lincoln centras buvo sutraukęs 3.5 mil. gyventojų, o stadionas — apie 2 mil. Meno centre pajamų per metus buvo apie 25 mil. dol., o sportininkai

Nuotrauka Algirdo Grigaičio

Medituojų žalumo prasmę

BALYS AUGINAS

ŽIEDŲ FANTAZIJOJE

Sklaidau gelėtą foliantą
Pavasariškų burtų knygos —
Pabunda pasaka užmigus:
Nykštukai kopia į auksinį krantą
Ir miegančią purieną randa.
Linksmi žilvičiai upen breną,
Daužydami vandens kristalą
Šiltos žievės kardais — —
Ir im snigt žiedais,
Ir ima lyti pumpurais,
Ir upės melsvas rašalas apsala,
Pavirtęs vakaro rūkų garais — —
Kaštono šakos pilnos žydinčių vinių,
Ismigusią besmilkstančią žvakidę.
Ir tulpė rausdama saulėlydžiui pavydi — —
Ir debesys ant sodo mezginių
Paguldo savo žilą galvą —
Panuovalius pavasario piemuo
Su gluosniais ir su karklais kalba,
O jie atsiliepia paukščių ir upelių — —
Kaip žalias deimantas nušvites,
Ir skamba žemė lumzdeliu žaliu: —
Žaliems nykštukams merkiasi akytės —
Jų sapną rašo medžiai didelėm
Prašydusiom raidėm,
Pūkuotais ir lipniais
Plunksnakočiais šakų — — —

MEDITACIJA

1 —

Kai lankiau mišką rudenį —
Jis kovėsi žūbtūtinę kovoj: —
Aštrios ir taidios ietys
Įbėtos ir debesų skydus,
Mėslungiu virpančiais pirštais
Išbadėjęs jis laikė dangaus kupolą — —
Galvojau — medžiai, tarytum žemdirbais —
Bemirštą iš senatvės:
Medėjančią šerdim žemės sermėgos
Iškabinę,
O dvasia pavirtus rūkais — — —

Lyg rudose šermenyse —
Išblyskus žolė duso rauda,
Aptaskyta
Sukrėjęsiais laipais — — —

2 —

Dabar pavasaris —
Kaip Gailestingas Samarijietis —
Laiko žalią glėbį
Prisikėlusį mišką —
Jis švyti namarumu
Ir skamba gyvoni kolonom —
Lyg žalią gotikos katedrą — — —

Einu jos žaliomis navomis
Ir medituojų žalumo prasmę —
Lapai — (gruodyje mirę žemdirbių vėlės) —
Slama atgimimo simfonijoje,
Miško amžinojo papėdė — — —

O už žydinčios katedros durų
Jaučiu vėšų šešėlį — ten dairosi
Žvaizda uogautoja su pintinėle — — —

LYG PAUKSTIS SU PAKIRPTAIS SPARNAIS

Žvilgsnis į dr. Prano Skardžiaus darbus jo "Ankstyvesnės ir dabartinės lietuvių bendrinės kalbos vartosenos" pasirodymo proga.

Sis straipsnis yra atremtas į pranešimą, kuris 1971 balandžio 25 buvo padarytas JAV LB Washingtono apylinkės suruoštamam akademiniame dr. Prano Skardžiaus minėjime jo minėtos knygos pasirodymui atžymėti. Šia proga buvo prisiminti ir kiti dr. Skardžiaus darbai bei jo išėjimas į pensiją. Straipsnio antraštė parinkta jo paties žodžiais, kuriais jis taikliai apibūdino minėjimo tartu žodžių savo padėtį svetur.

Turime retą lietuviško savo gyvenimo įvykį: yra praktikuojami romanai, poezijos veikalai ir kitokių knygų "pristatymai", suruošiami literatūros bei muzikos vakarai, bet kalbos knygos ir lietuvių kalbininko atžymėjimas — tai kažkas jau negirdėta ir neregieta. Bent man tokiaime įvykyje tenka pirmąkart dalyvauti. Ir dar pranešimą padaryti. Tad kas yra ta dr. Prano Skardžiaus "Ankstyvesnės ir dabartinės lietuvių bendrinės kalbos vartosenos"? Paties autoriaus pastebėjimu, tai populiarinė forma ir be gilesnių įrodinėjimų svarstomi įvairūs šių laikų bendrinės mūsų kalbos dalykai, liečią jos vartoseną, kriterijus ir normas. Konkreti žvelgiama į dabartinis kalbinius polinkius Lietuvoje, į veiksmo žodinių priesagos —imas daiktavardžių vartosenos problemas, į prieveiksmius su priesaga —iniai, į bendrinės kalbos santykius su liaudine ir kalbinis taismus Lietuvoje, pagaliau į rusų kalbos įtaką lietuvių bendrinei kalbai ir tolimesnę jos raidą. Atskiri šios knygos skyriai — tai lyg išplėsti žurnaliniai straipsniai, siejami bendro rūpesčio, skiriamos bendrinės kalbos kultūros darbu ankstyvesnėje nepriklausomoje bei dabartinėje okupuotoje Lietuvoje ir svetur. Bet ne šio pranešimo tikslas leisti į smulkesnį šios knygos nagrinėjimą: apie ją čia išsamiau pasisakys pats jos autorius.

Lietuvio kalbininko vaidmuo

Esu pakviestas kalbėti apie žmogų, savo gyvenimą paskyrus mūsų kalbai. Jei ši kalba yra neatskiriama kiekvieno lietuvių palydovas, tai dr. Prano Skardžiaus ji reikiama nepalyginti daugiau: jo gyvenimo pašaukimą, įtemptą darbą, tautos kultūrinimo pastangas. Kalba be jokio abejoimo yra ryškiausias tautiško ženklo, ir sutiksime su Antanu Macieja, kad "tautinė kalba yra tarsi tautos siela: kol ji gyva, tol gyva ir tauta. Ir priešingai, nykstant kalbai, nyksta ir tauta. Tik ypatingas istorinis likimas gali išgelbėti tautą, netekusią savo kalbos" (Tautinis auklėjimas 139). Štai kodėl lietuvių tautos kultūros istorijoje lietuvis kalbininkas turi išskirtinę vietą — jis mūsų kalbos tyrinėtojas, puoselėtojas, ugdytojas. Pats kalbotyros mokslas yra palyginti visai jaunas: Francas Boppas tik 1816 m. išleido griediškos antraštės knygą "Apie sanskrito kalbos asmenavimo sistemą, lyginant ją su graiku, lotynu, persų ir germanų kalbų atitinkamomis sistemomis, su epizodais tikslų, metriškų vertimų iš Ramajanos ir Mahabharatos originalų į keletu ištraukų iš Vedų". Ši knyga davė tai, ko ligi tol nebuvo — lyginamąjį — istorinį metodą, ir jo atsiradimas ypačiai reikšmingas buvo lietuvių kalbai. Šio metodo dėka paniekinta ir iš kultūrinio gyvenimo beveik visai išstumta lietuvių kalba rado kelią į universitetų katedras bei auditorijas. Tai paskatino ir pačius lietuvių domėtis savo gimtąja kalba, moksliškai ją tirti, ieškoti jos dėsnių ir juos nustatinėti. Šiuos žmones iš pradžių galėjom suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų, kai kas juos laikom tautos didvyriais, nes jie savo tikėjimu savo tautą, savo atsi-

STASYS BARZDUKAS

dėjimu ir darbu išsiskyrė iš begalo vargingos anų laikų kultūrinės aplinkos ir iš paprastos daugiausia tik kaimiečių susijonimo priemonės, kuo buvo tapusi lietuvių kalba, ją pavertė tobulu kultūros įrankiu, kokį šiandien jau turim. Tie keletas, kurie sunkiausiomis sąlygomis dėjo lietuvių kalbos kultūros pagrindus, buvo visų pirma savamoksliai kalbininkai Fridrikas Kušaitis, Antanas Baranuskas ir Kazimieras Jaunius. Vėliau jų darbų tęsti jau atėjo specialistai kalbininkai Kazimieras Būga, Jonas Jablonskis, Juozas Balčikonis ir kt. Dar vėliau, jau nepriklausomoje Lietuvoje, kalbininkų vaidmuo tapo dar labiau svarbiu.

Dr. Pranas Skardžius

voje, išaugo bei subrendo Pranas Skardžius, Antanas Salys, Petras Jonikas, L. Dambriūnas ir kt. Šiandien čia prisimenam ir pagerbiam profesorį dr. Praną Skardžių. Bet jaučiuos taip pat esąs pagerbtas ir aš, Jono Jablonskio vadinamas antrininku, kitą pavadinamas puskalbininku, ką lėdama šia iškilminga proga kalbėti. Tai darau taip pat ir dėkingumo skatinamas, nes vienu tarpu dr. Skardžiaus ir mano keliai buvo sutapę.

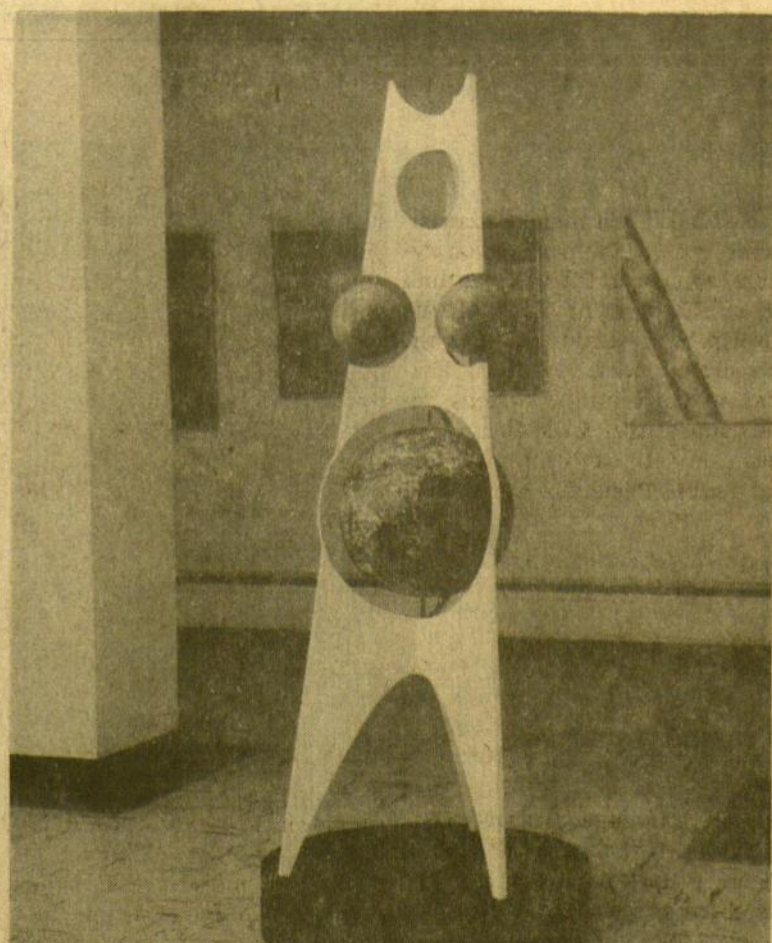
Aukštaičių krašto sūnus

Pranas Skardžius gimė 1899 kovo 26 Subačiuje, Panevėžio apskr. Vadinasi, jis rytų aukštaitis, bet kitiems, kokiems mes aukštaitis viešumoje pažįstam, pvz. A. Vie-

nažindį, J. Tumą—Vaižgantą, J. Keliuotį ir kt. Nežinom, kiek jam itakos turėjo pats Subačius, kur reikšėsi gyva lietuviška kultūrinė veikla. Bet Panevėžio gimnazijoj jis jau buvo pravardžiuojamas "Jablonskiu", vadinasi, reikšė lietuvių kalbos mokėjimu. Čia taip pat priklausė prie gimnazijos Meno kuopos steigėjų. Mintis ją steigti kilusi iš įtemptų ateitininkų ir aušrininkų santykių, vedusių net prie įskundimų, išdavių ir kitokių tarpusavio konfliktų. Ieškota atlydos, ir Pr. Skardžius, J. Keliuotis, P. Pakarklis bei kiti susitarė 1922 m. minėtą Meno kuopą įsteigė. Skardžius buvo pirmuoju jos pirmininku. Ją didžiuojasi kiekvienas panevėžietis. Br. Railos liudijimu, ši kuopa buvusi "mokymo, studijų, kūrybos ir dvasios institucija, toli gražu prašokanti bet kurį kitą vietos moksleivių sambūrį", ir jos susirinkimus lanke "visi tie, kurie domėjosi literatūros, meno, filosofijos, kultūros klausimais ar mėgo aukštesnės vertės intelektualinę pramogą. Savaiame suprantama, uoliausi jos dalyviai buvo pradedantieji literatai" (Laumių juosta 68).

Aukštojo mokslo keliais

Panevėžio gimnazijoj Pr. Skardžius baigė 1923. Tais pačiais metais atsidūrė Lietuvos universitete Kaune. Buvę natūralu, kad čia pagrindinė studijų šaka pasirinktų lietuvių kalbą, lyginamąją idė, kalbotyrą, taip pat lietuvių literatūrą. Universitete rado Joną Jablonskį ir Kazimierą Būgą. Jablonskis — kalbos praktikas, aštraus kalbos jausmo žmogus, pagrindinės lietuvių kalbos gramatikos autorius, bendrinės lietuvių kalbos kūrėjas ir tėvas. Bet jau besiveikantis: paralyžuotas ir vežė vežiojamas. Tad studentai jo paskaitų klausyti ir egzaminų laikyti dažnai eidavo į jo butą arba net į ligoninę, kur jis sirgdamas atsidurdavęs. Pr. Skardžius Jablonskiui visai padėdavo: sekretoriavo, taisydavo studentų darbus ir t.t. Savo profesoriaus vadovaujamas, 1924 išvertė S. Smailso "Vyriškumą" ir kt. Būga — teorikas eruditas, mokslininkas iš pašaukimo, geriausias ano meto lietuvių kalbos žinovas ir idė, kalbotyros specialistas. Bet persidirbo ir be laiko 1924 gruodžio 1 Karaliaučiuje mirė. Tad Pr. Skardžius su Būga tedirbo vos du semestru. Naujų kal-

Petras Aleksa

Iš "Dailės" parodos Ciurlonio galerijoje, Čikagoj, gegužės 15—23 d.

Allegorija (skulptūra)

bininkų liuanistų paruošti tegalėjo vienintelis Būga, tad, jam mirus, reikėjo dairytis jau užsienių aukštųjų mokyklų. Bet sprendimai lietuvišku mūsų polinkiu buvo delsiami. Susirūpino ir įsikilo į reikalą pats Jablonskis. Jo laiškai švietimo ministrai K. Jankai, M. Biržiškai ir A. Smetonai reikalą išjudino: Pr. Skardžius ir A. Salis buvo paskirtos švietimo ministerijos stipendijos. Abu 1925 lapkričio gale išdūmė į Vokietijos Leipzigą.

Leipzige Pr. Skardžius rado J. Gerulį, R. Trautmanną, H. Junkerį, H. Driščą. Pagrindinė studijų šaka pasirinko baltistiką, šalutiniiais dalykais — slavistiką ir filosofiją. Studijos buvo baigtos daktaro laipsnio išsigijimui: 1929 parašė disertaciją "Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen", nagrinėjančią slaviskųjų skolinių sritį XVI—XVII a. lietuvių raštuose.

Dėstytojas Lietuvos universitete

Baigęs Leipzigo universitetą, Pr. Skardžius 1929 pavasarį grįžo į Lietuvą ir pradėjo dėstyti Lietuvos un-to Humanitarinių mokslų fakultete visus lietuvių kalbotyros kursus ir praktinę lietuvių kalbą, vadovavo lietuvių kalbos seminarams bei proseminarams. Jėgos jaunos, bet ir darbo iki kaulo. Po metų gavo mokslinei komandiruotę: tris mėnesius Leipzige papildinėjo savo disertaciją, 1930 Krokuvėje rinko savo darbui polonistinę medžiagą. 1933 Humanitarinių mokslų fakultetas priėmė habilitacinį Pr. Skardžiaus darbą "Daukšos akcentologija", kuri buvo išspausdinta 1935. Dėstytojo darbas palengvėjo, kai juo vėliau galėjo pasidalinti su A. Saliu ir P. Joniku.

Redaktoriaus kėdėje

Pr. Skardžius yra suredagavęs aštuonias Humanitarinių mokslų fakulteto kalbotyros metraščių "Archivum Philologicum" knygas (1930—39). Redagavo praktinės lietuvių kalbos žurnalą "Kalba" (1930 išėjo trys sąsiuviniai). Kartu su A. Saliu 1939 suredagavo L. Dambrausko (dabartinio Dambriūno), paruoštą "Kalbos patarėją". Buvo "Gimtosios Kalbos" redakcinės komisijos narys, ir šis bendrinės mūsų kalbos kultūrai skirtas laikraštis atliko ypačiai reikšmingą darbą: sprendė bendrinės lietuvių kalbos problemas ir teikė kasdieninės vartosenos patarimus. 1929 Pr. Skardžius sukurė V. Kamantausko paruoštą lietuvių literatūros chrestomatiją. Darbų vaizdo pilnumui dar pridėkime, kad Pr. Skardžius taip

vaizdžiai, vieningai"

(Kalbos Kultūra, 1970 Nr. 19). Reikia pripažinti, kad būdvardis bendrinis čia visai gerai pavartotas rūšinei ypatybei reikšti, plg. saldus obuolys ir saldinis obuolys, moralus žmogus ir moralinė parama, mokslus vaikas ir mokslinis darbas, t. y. mokslo principais pagrįstas. Šis terminas gerai tinka prie kitų kalbų terminų, plg. vok. Gemeinsprache, pranc. langue commun ir kt.

Lietuvių kalbos kirčiavimas

1934-35 Pr. Skardžius dirbo su Lietuvos valstybinio teatro artistais, mokydamas juos kirčiuoti. 1936 pasirodė šio darbo vaisius — "Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas". Prie kirčiavimo autorių iš naujo grįžo jau gyvendamas svetur, ir 1968 pasirodė jo "Lietuvių kalbos kirčiavimas". Kaip pats pavadinimas rodo, šis darbas skiriamas lietuvių kalbos kirčiavimui bei priegaidėms, jų vartosenai bei tos vartosenos dėsniams, jų kilmei bei raidai, jų santykiams su garsais ir kt. apžvelgti. Apie šį 120 psl. darbą galėtų būti ilgesnė kalba, tik jai čia ne vieta. Todėl iliustracijai stabtelsiu prie dviejų klausimų, mūsų kalbos praktikoje skirtingai sprendžiamų. Pvs. mes skirtingai kirčiuojame būdvardžius su priesaga —inis: šalia auksinis, eglinis, medinis taip pat krūminis, mokslinis, rankinis, vietinis, vištinis (kirčio vieta parodyta juodai spausdintomis raidėmis). Pr. Skardžius norėtų tokį kirčiavimą daugiau išlyginti ir siūlo dviskiemenių būdvardžių kirčiuoti priesagoje: ne kiaulinis, molinis, mūrinis, rankinis, sėklinis, siūlinis, vištinis (taip kirčiuojama "Dabartinės lietuvių kalbos žodyne"), bet kiaulinis, molinis, rankinis, sėklinis, siūlinis, virštinis ir t. t. Taip pat kopūstinis, pasaulinis, bet kaimyninis, senovinis. Būtų daug mažiau išimčių, ir tokia kirčiavimui taip pat daugiau sutiktų "su bendru kitų priesagų būdvardžių kirčiavimo polinkiu".

Nuoširdžiai linkime mūsų nusipelnusiui mokslinei pasiekimo visuose jos darbuose.

K. D.

Dr. Marija Krasauskaitė

(Atkelta iš 2 pusl.)

Tenka apgailestauti, kad dėstyimas ir administravimas gimnazijose (Marijampolėje ji buvo inspektorė, Vilniuje gimnazijos direktorė, o tremtyje — Muenchene visišką savęs išsižadėjimu vadovavo lietuvių gimnazijai — vargo mokyklai) atitraukė rimtą mokslinekė nuo įsigilinto vien į Lietuvos istorijos tyrinėjimą.

Auroros kolegijoje dr. M. Krasauskaitė susilaukė didelio vadovybės, kolegų ir studentų pripažinimo ir gilių pagarbos ne vien už jos išskirtinę erudiciją ir dėstyimo sąžiningumą, bet ir už kitus jos darbus. Būtent, ji akylai sekė naujus pasaulinio mokslo srity pasirodantius istorijos, vokiečių kalbos ir literatūros veikalus, kurių vertingiausius parinkdavo kolegijos bibliotekai, nepaprastai ją tuo praturtindama. Ir Auroros pliečiai žinojo, kad laisvu laiku profesorė visada galima susitikti jei ne kolegijos, tai miesto bibliotekoje.

Nuoširdžiai linkime mūsų nusipelnusiui mokslinei pasiekimo visuose jos darbuose.

K. D.

gal bendrą paskesnių laikų palinkimą kirčiuoti šaknyje: amatininkas, dešrininkas, dvarininkas, skolininkas, vairininkas, ne amatininkas, dešrininkas, dvarininkas, skolininkas, vairininkas. Šaknyje taip pat kirčiuotini ir tokie žodžiai: džiovininkas, gaisrininkas, mėsininkas, pulkininkas, pirmininkas, varpininkas, viršininkas ir t.t. Žodžių, daugiau linkstama į šakninį kirčiavimą. Būdinga, kad tokiame kirčiavime taip pat pritariama ir Lietuvoj: antrininkas, dailininkas, dešimtininkas, kashininkas, krepšininkas, laiškininkas, paskaitininkas, raštininkas, ryšininkas, skolininkas, šimtininkas ir kt. (Kalbos Kultūra, 1970 Nr. 19).

(Bus daugiau)

Nauja medžiaga gatvėms grįsti

Missouri universiteto rajone 600 pėdų ilgio kelias yra išgrįstas sutraiškytu stiklu. Tam panaudota 720,000 senų butelių, kuriuos sumalus, jie sumaišyta su žvirgždu ir su asfaltu. Ši nauja medžiaga pavadinta glasfaltu.

NEW RATES

6% PER ANNUM
OF \$5000.00 OR MORE
ON CERTIFICATES
2 Year Maturity

5 3/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00
One Year Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00 OR MORE
6 Month Maturity

5 1/4% PER ANNUM
ON 90 DAY NOTICE
PASSBOOK ACCOUNTS
\$100.00 Minimum

5% PER ANNUM
ON ALL PASSBOOK
ACCOUNTS

DIVIDENDS COMPOUNDED DAILY. PAID QUARTERLY.

Chicago Savings & Loan Assn.

JOHN PAKEL, Sr., Chairman of the Board MRS. PHIL. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon. 12 P.M. to 8 P.M. Tues. 9 to 4 Thurs. and Friday 9 to 8. Sat 9 to 12:30

Dalia Reiklytė - Alekniene

Kalnai (ofortas)

Iš "Dailės" parodos Ciurlonio galerijoje, Čikagoj, gegužės 15—23 d.

KUN. JONĄ PAUPERĄ AMŽINYBĖN PALYDINT

Buvome abu kilę iš evangelikų mažumos Lietuvoje: jis — klapėdiškis, nepriklausomų Lietuvoje įgijęs tiek vidurinį, tiek aukštąjį teologinį mokslą — ev. liuteronų dvasiškis; aš gi — priešingame Lietuvos gale gimęs ev. reformatų dvasininko sūnus, išėjęs į muzikus. Tačiau likimas mudu artimai suvedė tik Chicagoje. Kun. Joną Pauperą 1949 metų gale pakvietė kunigauti senoje liuteronų ev. liuteronų Ziono parapijoje.

Vienas iš pirmųjų naujojo klebono žygių buvo pasikviesti į vargonininkus jam žinomą profesinį muziką. Vladą Jakubėną, Ziono parapija buvo jau iš seno prisidėjusi prie savotiškai atsiirbojusio amerikoniško Missouri Sinodo. Griežtai laikantis nuostatų, vargonininkas privalėjęs būti tos pačios bažnyčios narys. Tačiau čia galiojo "misijos parapijos" klauzulė, kurios dėlei daugelis suvaržymų jo buvo ir pasiliko suspenduota. Kuklus, bet reguliarius sekmadienio vargonininko uždavias, tuo laikų tik atvykęs į JAV, sunkiai plukiantis ir bandant pragyventi iš muzikos, buvo itin reikšmingas. Vėliau sąlygos pagerėjo. Bet Ziono bažnyčios vargonininku teko išbūti jau vien iš paprasto ir pamėgimo išstisus penkiolika metų — iki 1967 m. Čia daug reikėję kun. J. Paupero asmenybė. Buvo tai žmogus epiško ramumo, taktiškas. Negirdėjai iš jo pikto tonu ištarto žodžio, nematėi susiraukusio veido. Bet po tuo ramumu slėpėsi energija, nepaprastas darbštumas ir patvarumas. Kun. J. Pauperas buvo pilna to žodžio prasme žmogus savo vietoje ir sau prigimtoje profesijoje. Kilęs iš klapėdiškių ūkininkų šeimos, kuri iš kartos į kartą garsėjo kaip "žodžio sakytojai". Buvo tai maldingi kaimiečiai, gerai susipažinę su šv. Raštu, einą lyg savanoriškų dvasiškių pareigas, surenką klausytojus privačiuose namuose bendroms maldoms, giesmėms ir šv. Žodžio aiškinimui. Jie veikdavo artimam kontakte su savo parapijos pastorium, jų daugelis turėjo gražią iškalbą ir nemažą religinį išsilavinimą. "Žodžio sakytojai" daug prisidėjo prie lietuvių išlaikymo Prūsų Lietuvoje. Dangelis puikų liaudies giesmių taipgi yra jų sukurti.

"Žodžio sakytojų" dvasią atginsė su savim ir kun. J. Pauperas. Į savo pareigas jis žiūrėjo nepaprastu rimtumu. Ziono parapija buvo turėjusi angliškas pamaldas jau anksčiau. Atvykstant repatriantams iš Vokietijos, susidarė vokiška, beveik išimtinai Lietuvos vokiečių grupė. Kun. J. Pauperas aptarnaudavo visas tris grupes, atlaikydamas kas sekmadienį lietuviškas ir vokiškas, o nereguliariai ir angliškas pamaldas. Pradėjęs kunigauti, metų bėgyje tiek pasisavino anglų kalbą, kad pats parašydavo gražaus stiliaus pamokslus. Esant trejoms pamaldoms, įdomu buvo stebėti, kad kiekvienos, puikiai literatūrine kalba atlaikytos, pamaldos turėdavo ir visai skirtingo teksto pamokslą. Kun. Paupero pamokslai buvo turiningi tiek teologiskai, tiek gyvenimiškai, įdomūs inteligentui, bet suprantami ir praečiokui. Tačiau tai buvo tik viena kun. J. Paupero veiklos dalis. Jis smulkiai žinojo kiekvieną savo parapijos šeimą, jų džiaugsmus ir vargas. Atvykstant žmonėms į JAV, kun. Pauperas įgijo plačią pažinčių Chicago fabrikose. Reikalui ištikus, jis negailėjo pastangų darbu paripinti naujai atvykusiems. Eisenhoweriui prezidentaujant, recezijos metu, kun. Paupero pagalba darbu gauti būdavo ypač reikšminga. Jis buvo taip pat išstudijavęs Vakarų Vokietijos pensijų įsta-

VLADAS JAKUBENAS

tymus. Daugelis ateivių jam yra dėkingi už sėkmingą pensijos ar kompensacijos išrūpinimą, kartais net po labai ilgo susirašėjimo su Vak. Vokietijos įstaigomis.

Kun. J. Paupero pagalba nesiribodavo vien savo parapijiečiais evangelikais; jo parapijiečiams atvedus savo pažįstamus R. katalikus, jis vienodu atsidė-

Kun. Jonas Pauperas

jimu rūpindavosi ir jais.

Neminėsiu čia man mažiau žinomų kun. J. Paupero darbų ryšium su nauju Biblijos vertimu ar su Evangelikų Taryba, kur jis irgi buvo veiklus. Viena galima drąsiai tarti: lietuvių išėjęs neteko vertingo asmens, giliai supratusio krikščionio pareigą mylėti savo artimą, kaip patį save. Pasklidus žinia apie kun. J. Paupero mirtį, ne viena ašara bus išlieta jo pagalbą patyrusių žmonių, ir jų tarpe bus ne vien jo parapijiečiai evangelikai.

Praeitos savaitės viduryje vėl vakare sėskambo telefonas: kun. J. Pauperas klausė, ar galėčiau šeštadienį atvykti paakomponuoti pora giesmių solistei per iškilmingas vestuves. Paavykus pertvarkyti šešėdienio Cicero grupės pamokas, atvykęs į kleboniją, radau prislėgtą nuotaiką: vestuvių apeigas atliko kun. Trakis, kun. Pauperas esąs ligoninėje, apopleksijos ištiktas. Pradžioje atrodė, jog smūgio esama nesipraus. Bet tos pačios dienos vakare kunigas buvo mirtingai pakirstas pakartotino smūgio.

Velionis paliko žmoną, gim. Smetoniūtę (jurbarkiškę) ir tris suaugusius sūnus.

Susirūpinimas mokslininkų pertekliumi

P. ŽICKUS

Kai sovietų Rusija paleido pirmąjį satelitą, Amerikoje buvo susirūpinta mokslininkų trūkumu. Visomis burnomis pradėta šaukti, kad rusai pralenkė Ameriką, kad Amerika yra atsilikusi mokslu. Tai nebuvo tiesa, nes pirmosios raketos, išnešiosios satelitus ir erdvę Rusijoje ir Amerikoje, buvo vokiečių mokslininkų darbas. Sovietai pirmieji buvo erdvėje tik dėl amerikiečių naivumo. Pasibaigus II-jam pasauliniam karui, Amerika nenorėjo nieko žinoti apie vokiečių V raketas ir Vokietijos mokslininkus. Vienas Amerikos kariuomenės pulkininkas prieš 13—14 metų rašė "Life" žurnale, kaip amerikiečiai, užėmę Turingiją, jos kalnų požemiuose rado tų raketų dirbtuves ir jau sumontuotų ar baigiamų montuoti raketų V. Pulkininkas pranešęs savo viršininkams apie tai radinį, o tie pranešę Washington. Iš Washingtono gavę įsakymą saugoti ir nieko neprileisti prie tų dirbtuvių, kol atvyks rusai, o tada perduoti viską jiems. Taip ir buvo padaryta. Rusai viską, net ir su visomis šiuokšlėmis, gražiai susipakavę ir išsivežė. Po to rusai jau pradėję medžioti vokiečius mokslininkus. Amerikos kariuomenė, net prieš savo vyriausybės valią, atsvicė dr. Von Braun ir kelis jo bendradarbius. Amerikoje jie pradėję dirbti kaip padieniai darbininkai. Tuo tarpu rusai susimėdžiojo iš ryų ir vakarų Vokietijos apie 3000 vokiečių mokslininkų ir technikų. Rusams visai nerūpėjo, kad didelė jų dalis buvo aršūs naciai. Rusai juos pas save aprūpino geriau negu savuosius darbininkus. Gi Amerika, sugodama savo antinacinę nekaltybę, mielai leido rusams daryti tą medžioklę, pati neįsileisdama vokiečių mokslininkų.

Ir vis dėlto tas šauksmas, kad moksle rusai pralenkė amerikiečius, išjudino Ameriką. Visuose universitetuose ir kolegijose buvo sustiprintas fizikos, chemijos, inžinerijos ir kitų panašių sričių mokslas. Vyriausybė skyrė įvairiems tyrimams ir stipendijoms

dideles pinigų sumas. Prie universitetų ir kolegijų buvo suorganizuotos valdžios finansuojamos atominių tyrimų, erdvės tyrimų, chemijos ir kitų sričių panašios laboratorijos. Atsirado AEC, DOD, NASA įstaigos su milijonų mokslininkų personalu ir vis dar buvo ieškoma naujų. Technologijos mokslas per pastintuosius dvidešimt metų padarė neįsivaizduojamą pažangą. Keis kartus Amerikos astronautai jau nusileido ant mėnulio ir laimingai sugrįžo, parveždami mėnulio paviršiaus gabalų. Satelitai be žmogaus fotografuoja visą žemės kamuolį ir tas fotografijas radijo bangomis perduoda žemėn į atitinkamus centrus. Atkrito didysis žnipinėjimo reikšmas, renkant žinias "tradicininiu būdu apie prieš raketų bazes. Dabar, tik priešas pradeda statyti tas naujas bazes su raketų pjeotalais, satelitai nufotografuoja ir tos fotografijos atsiranda Amerikos kariuomenės štabuose. Žinoma, tą patį daro ir rusai. Tačiau jų optinė ir elektroninė kompiuterių sritis dar vis seka amerikiečių iš paskos. Amerikos jauni- mas buvo sėkmingas, ir jis mėtėsi į šiuolaikinę aikra-

čiuose ir žurnaluose buvo duodama pati tikra, kiel, ir mokslininkų trūkstai kaip ilgai jų mokslininkų trūkumu siekė net 1980 metus. Jeigu visos junior kolegijos būtų paverstos keturių metų kolegijomis, jeigu visi baigę High School eitų į kolegijas ir jas baigtų, tai 1980 m. gal tik vienas kitas mokslininkas, o daktaro laipsniu turėtų darbo gavimo problemą", taip kalbėjo New Yorko universiteto kancleris A.M. Carteris.

Ir štai kas išėjo iš viso to susirūpinimo. Balandžio antrojoje pusėje Washingtono vyko Amerikos mokslininkų suvažiavimai. Suvažiavimuos Amerikos jauni mokslininkai, ypač fizikai, kalbėjo, kad jiems jau sunku susirasti darbą savo mokslo srityse. Sheraton Park Hotel, kur vyko fizikų suvažiavimas, auditorijose ir korido-

Adoma Galdikas Beržoro bažnyčia, varpinė ir šventorius

riuose aidėjo rūpestis: Ka daryti? Kaip išspręsti mokslininkų perteklių? Šie mokslininkai nebuvo paruošti platesnėms sritims. Dauguma jų buvo lavinami siaurose ir uždaroje laboratorijose. Jiems trūkstą kitų akademinų kreditų. Dalis jų net netinka dėstyti High School, nes jie tam nėra pasiruošę. Antra, jie ten ir nenori eiti, nes tai yra lyg pažemini- mas ir atlyginimai per maži. Universitetuose profesorų yra pakankamai, ir tik labai maža dalis jaunų mokslininkų gali ten patekti.

M.I.T. associate profesorius Brian Schwartz, M.I.T. graduate student (studentų, kurie siekia magistro ir daktaro laipsnių) laikraštyje "The Catalyst" parašė straipsnį: "Can be ashortage of Ph. D Scientists?" Straipsnyje jis nagrinėja tris pagrindinius darbo sektorių, kurie reikalingi mokslininkų su daktaro laipsniais: universitetai, pramonė ir valdžios mokslinės įstaigos bei tyrimų laboratorijos. Profesorių Schwartz rašo, kad ateinančiam dešimtmetyje gali pasidaryti tikras mokslininkų perteklius, jeigu pačiame tų mokslininkų apmokyme nebus padaryta žymių pakeitimų, praplečiant jų akiračius kitomis žiniomis. Tai liečia chemijos, fizikos, matematikos ir biologijos daktarus. Siuo metu Amerikoje yra 19000 fizikų su

daktaro laipsniais. Apie 10,000 iš jų mokslus baigę paskutiniame dešimtmetyje, reikšia jie yra labai dar jauni. Jie taip pasiskirsto darbovietėmis: 55 proc. mokslo institucijose — universitetuose ir kolegijose, 25 proc. pramonėje, apie 15 proc. federalinės valdžios įstaigose ir laboratorijose ir apie 5 proc. verčiasi privačia praktika (self — employed) A.M. Carter sako, kad per paskutinius 15 metų kasmet bus reikalinga naujų fizikų tarp 300—400. O tie, kurie dabar baigia mokslus, tada dar bus tik tarp 36 —40 metų amžiaus, reikšia labai jauni.

Pramonė fizikos mokslininkus vilioja į savo laboratorijas ir moko labai aukštą atlyginimus. Dabar padėtis jau keičiasi. Dabar ieškoma daugiau inžinerijos daktarų, atleistus iš NASA. Vienas jų, negaudamas greit darbo, atidarė ledų krautuvėlę. Kitas nusipirko pakeitimų, praplečiant jų akiračius kitomis žiniomis. Tai liečia chemijos, fizikos, matematikos ir biologijos daktarus. Siuo metu Amerikoje yra 19000 fizikų su

daug mokslininkų nuėjo į AEC ir NASA. Mažinant pinigų sumas tiems tyrimams, dalis tų fizikos daktarų taipgi atsirado už tų įstaigų durų. Wall Street žurnalas rašė apie tris fizikos daktarus, atleistus iš NASA. Vienas jų, negaudamas greit darbo, atidarė ledų krautuvėlę. Kitas nusipirko žolei piauiti mašinėlę, o trečias tapo taksu vairuotoju. Ledų krautuvėlės savininkas atidarė dar kitą tokią krautuvėlę ir sakosi į fiziką niekada nebegrįš. Žolės plovėjas

nupirko dar pora mašinų, pasamdė porą žmonių ir piauina Hollywoodo turtuoliams žolę, irgi sakosi nebegrįšias į fiziką. Tik taksu vairuotojas dar ieško darbo

1960 metais ir vėliau maždaug 6000 - 6000 gaudavo fizikos bakaluro laipsnius, o apie 600 iš jų siekė ir gavo daktaro laipsnius. 1970 jau gavo daktaro laipsnius 1500. Jeigu tokiu tempu bus mokomasi, tai 1975 metais bus išleidiama 2000 fizikos daktarų per metus. Amerikoje yra 170 mokslo institucijų, kurios suteikia daktaro laipsnius. Jos visos yra valdžios ir įvairių fondų remiamos ir todėl stengiasi išleisti daugiau mokslininkų.

Yra sričių, kur trūksta mokslo žmonių. Medicinoje dar ilgai truks gydytojų. Gi esantieji ir toliau bus perkrauti darbu ir kraus pinigus. Tai yra tik todėl, kad į medicinos fakultetus priimamas labai mažas skaičius naujų studentų. Čia yra jų ekonominė politika.

Todėl ir lietuviai studentai, nors nabejojam jų gabumais, pasirinkdami savo specialybes, turėtų gerai pasvarstyti, į kokią sritį bazuotis.

Perskaite draugai, duoti kinem. pasiskaityti

1971 PLYMOUTH-CRICKET \$1915.00

MOSU SPECIALYBE PLYMOUTH-CHRYSLER STATION WAGON

"Važiokite su savo vasarnamiu"

BALZEKAS MOTORS

PLYMOUTH — FURY — VALIANT — G T X ROADRUNNER — BARRACUDA — DUSTER

4030 Archer Avenue Tel. — VI 7-1515

JAV IR KANADOS LIETUVIŲ BENDRUOMENIŲ

IV DAINŲ ŠVENTĖ

įvyksta 1971 m. liepos 4 d., 3 val. popiet

INTERNATIONAL AMPHITHEATRE

4330 So. Halsted Street, Chicago, Illinois

Vaclovas Verikaitis

Stasys Sližys

PROGRAMOJE

Jungtinis suaugusių choras

— o —

Jungtinis Lituanistinių Mokyklų choras

— o —

Palydi akordeonų orkestras

Algirdas Kačanauskas

DIRIGUOJA

Petras Armonas, Bronius Budriūnas, Bronius Jonušas, Algirdas Kačanauskas, Vincas Mamaitis, Vaclovas Verikaitis

— o —

Stasys Sližys, Faustas Strolia

— o —

SOLO

Prudencija Bičkienė, sopranas, Jonas Vaznelis, bosas

Akompanuoja

Raimonda Apelkytė, Manigirdas Motekaitis

BILETŲ KAINOS: \$3.00, \$4.00, \$5.00, \$6.00, \$7.00

Bilietai gaunami "MARGINUOSE" ir šventės dieną prie įėjimo nuo 1 val. popiet. Užsakydami bilietus paštu prašome siųsti čekį LITHUANIAN SONG FESTIVAL pavadinimu, kartu su sau pačiam adresuotu voku ir pašto ženklų šiuo adresu: MARGINAL, 2511 West 69th Street, Chicago, Illinois 60629.

DAINŲ ŠVENTĖ YRA MŪSŲ TAUTINĖ IR KULTŪRINĖ MANIFESTACIJA. VISI LIETUVIAI MALONIAI KVIEČIAMI DALYVAUTI.

Nauja monetų reforma Jungtinėse Amerikos Valstybėse

JONAS K. KARYS

1970 m. gruodžio 31 dienos įstatymas (Public Law 91-607), oficialiai pramintas "Bank Holding Company Act Amendments of 1970", įvedė šio krašto monetų leidybą. Naujoji ir pakaitimų Kalyklų Direkciai priarus, mėginu apie tai informuoti lietuvikąją visuomenę. Aškinu visai mūsų spaudai skytinį parašyti nepajėgiu, todėl eilėraščių redakcijoms leidžiu šį mano straipsnį perspausdinti.

A). Pasaulyje įstatymo II SKYRIAUS nurosta us: išleisti nauja, vieno dolerio denominacijos moneta; nuo 1971 metų pradžios visos reguliarių serijų Amerikos monetos 10, 25, 50 centų ir 1 dolerių denominacijų bus vario - nikelio sumuštinės ("clad coins"); nuo to pat laiko pašalintas iš Kennedžio pusdolerio sidabras; leista viešai parduoti aukštesnės už nominalą kainą ("on a bid-sale basis") apie 3 mil. iš seniau išde užsilikusių sidabrinų dolerių.

B). Apie pusantro šimtmečio (pradedant 1794 m.) taip populiari dolerinė moneta, kaldinta iš aukšto bando sidabro, nuo 1935 m. daugiau nebuvo gaminama ir iš apyvartos visiškai dingo. Naujoji — pradėta kaldinti San Francisco monetų kalykloje š. m. kovo 31 dieną. Jos varinėje pusėje, kaip liepia įstatymas, padėtas buv. Prezidento Dwight David Eisenhowerio atvaizdas — galvos profilis kairėn. Todėl ji jau dabar pradėta vadinti Eisenhowerio doleriu (Eisenhower Dollar).

Ši stambiausioji JAV moneta išleis tų pačių metalų sumuštinę, kaip ir visos kitos (10, 25 ir 50 c.) anksčiau buvusios sidabrinės. Tačiau, įstatymo padaryta išimtimi, 150 milijonų "Eisenhowerio dolerių" bus nukaldinta neva sidabrinų (biloninių), — juose bus 40% monetos svorio sidabro. Vis dėlto tie "sidabriniai" doleriai apyvartoje necirkuluos (nors ir galėtų); jie bus išparduoti visuomenei, norintiesiems užsisakant iš anksto; specialiai nukaldinti, tobuli ("proof") — po 10 dolerių, kiti ("uncirculated") — po 3 dolerius už monetą.

Netrūkus parašysiu apie šią dolerinę skyrimą ir duosiu Kalyklų departamento paruoštas originalias nuotraukas. O šiuo metu skubu suinteresuotuosius asmenis įspėti, kad nuo š. m. birželio 18 dienos sidabrinams Eisenhowerio doleriams užsisa-kyti blankai bus platinami komercijos bankuose, paštų ir kongresinėse įstaigose; Monetų kalyklų biuras pradės tuos užsakymus priiminėti liepos 1 dieną. Vienam prašytojui bus leidžiama įsigyti ne daugiau 5 tos ar kitos rūšies čia kalbamų monetų.

C). Sumuštinų apyvartinų monetų "kūnas" bus koks bu-voes naciū 1965 m. monetų įstatymą, metalurgiskai sumuštas iš trijų sluoksnių. Išoriniai sluoksniai vienodi: 75% vario ir 25% nikelio lydinys, o jų bendras svoris bus mažesnis 30% viso monetos svorio; vidurinis sluoksnis — varis.

Įstatymo nustatyti diametrai ir svoriai:
1. Dime, 10 c. monetai — 0,705 inčo ir 2,268 g;
2. Quarter dollar, 25 c. monetai — 0,955 inčo ir 5,670 g;
3. Half dollar, 50 c. monetai — 1,205 in. ir 11,340 g;
4. Dollar, doleriui — 1,500 in. ir 22,680 g.

Daimoj ir kvotery niekas nepasikeitė: jos nuo 1965 m. to-

kios buvo, tokios bus. Tačiau naujasis pusdoleris truputį pakeičė. Iki 1970 m. imtinai jis legaliai svėrė 11,5 g. dabar svėrs 11,340 g; mat, vieton 40% sidabro įjungiami kiek lengvesni metai (nikelis ir varis). Čia išlikę dėmesiai: Ikišolinio pusdolerio, populiariai vadinamo Kennedžio pusdoleriu nuo 1964 m. (1964) iki 1970 m. galiojo nukaldinta 1,2 bilijono, tačiau apyvartoje tos dailios monetos beveik neturėjome, ji būdavo išsaugoma tematant. Naujas vario - nikelio pusdoleris tikrai turės stvartomas ne-

bus. B. mirimo biloninio dolerio diametras toks pats, kaip ir apyvartinio (C/4). Bet svoris, dėl įmaišyto sidabro, bus didesnis būtent — 24,592 g.

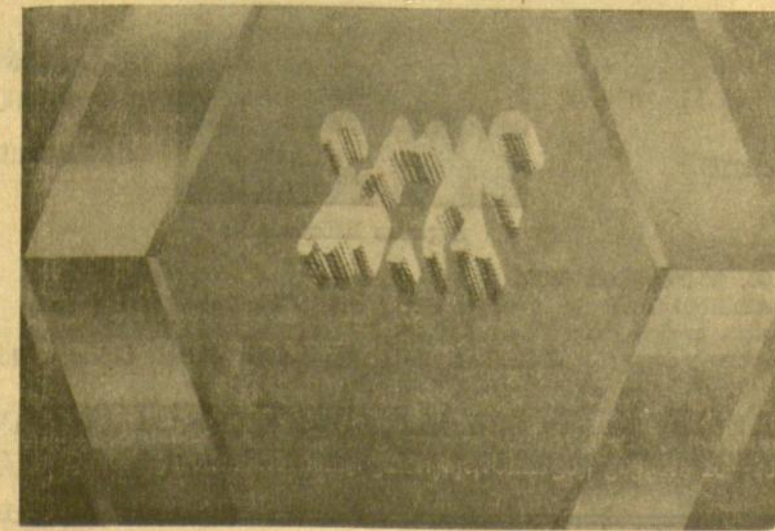
D). Seniai dingo iš apyvartos Amerikoje stambios, garsios sidabrinės 1 dolerio monetos; paskui jas nusivijo į "gudruolių" bei tauraus metalo spekuliantų maišelius ir smulkesnės. Net sumuštinis Kennedžio pusdoleris vos su 40% sidabro baigiamas išgaudyti iki vieno. Tai gi, atėjo laikas, kada leidimas tauriųjų metalų monetų šiame krašte (o ir daug kur kitur) pristigo reikšmės, neteko prasmės...

Salia sidabro "plytų" bei kitokių gabalų, JAV šio metalo rezervuose esama daug įvairių datų kalimo dolerinių monetų. Apyvartojoms vietos nėra ir nebus. Visos jos dabar kur kas brangesnės, negu rodo jose išmušdintoji legenda "one dollar" — vienas doleris. Kitos jau net rečiau būna viršios ir, žinoma, labai brangios.

Aukščiausiai minėtas įstatymas leido pradėti apie 3 milijonus šių monetų pasiūlyti visuomenei ir, norintiesiems, viešai jas parduoti; mes sakytume — iš varžybių, angliškai — "on a bid-sale basis", kaip paskelbta 1970. XII 31 Ido Dep. žiniuose. Šitokio pardavimo pelnas, arba skirtumas tarp monetos nominalo ir gautos kainos, priklauso Iždui.

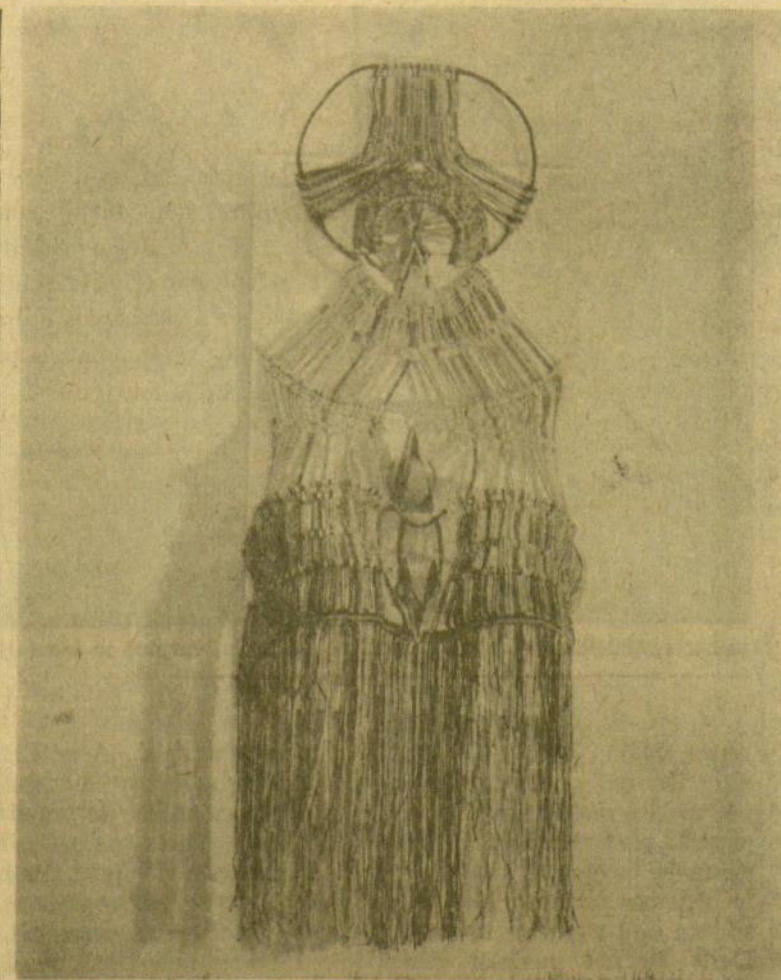
Čikagietis Andrius Balukas tarp išskirtinių studentų

San Francisco Meno instituto "Studio Eighteen" patalpose gegužės 24 d. buvo atidaryta keturių labiausiai pasižymėjusių instituto studentų paroda. Jų tarpe dalyvauja ir čikagietis Andrius Balukas, šiais mokslo metais studijavęs San Francisco Meno institute, o prieš tai mokėsis Chicago Meno institute. Andrius Balukas priklauso Chicago lietuvių menininkų klubui "Dailė". Kaip žinome, jaunasis dailininkas 1970 m. Vasario 16-tos proga Čiurlionio galerijoje surengtoje JAV ir Kanados lietuvių dailininkų parodoje yra laimėjęs pirmąją premiją.

Andrius Balukas

Akrikla be pavadinimo iš "Dailės" parodos Čiurlionio galerijoje, Chicago, gegužės 15—23 d.

Raminta M. Bankytė

Iš "Dailės" parodos Čiurlionio galerijoje, Chicago, gegužės 15—23 d.

Pirmaujantis teologas apie dabartines problemas

Dabarties teologinės minties pasaulyje JAV-se bene gyviausiai reiškiasi prof. Charles E. Curran, Katalikų universiteto Washingtono moralinės teologijos dėstytojas, Teologų draugijos pirmininkas. Autorius — gausių talentų vyras, uoliai sekąs naująsias teologines literatūras, drąsiai progresyvas, tarpais maištingas, tačiau įstengias palaikyti reikiamą ryšį su katalikybės autoritetais ir net savo naujajai knygai gavęs bažnytinės vyriausybės ap-robata, kas dabar net nėra pri- valoma. Tas jo naujasis leidinys yra "Contemporary Problems in Moral Theology" (išleido Fides Publishers, Notre Dame, Ind., 1970 m., 272 p., 650 dol.).

Čia tikrai svarstomos pačios aktualiausios moralybės proble- mos, kaip dabartinė pažiūra į at- gaile, įgimtosios teisės dėsnių ir dabartinės moralinės teologijos nuostatai, seksualumas ir nuodė- mės, socialinė etika ir dorovės rei- kalavimai. Čia moraline prasme nagrinėjamos tokios dabar aktu- alios problemos, kaip negimusių- jų žudymai, valstybės ir Bažny- čios santykiai, išpažinties prakti- ka, eutanazija, genetikos klau- si- mai, homoseksualizmas, gimimų kontrolė, priešvaidinė dorovė, situacinė etika, sterilizacija, mo- komoji Bažnyčios teisė, naujieji Vatikano pareiškimai dorovės klausimais.

Visus šiuos klausimus svarsty- damas, prof. Curran ir jų spren- dimą stengiasi įvesti naujuosius psichologijos, psichiatrijos, socio- logijos ir kitų mokslų atradimus bei ilgametę žmonijos patirtį. Jis pavyzdžiui, ieško naujo nuodė- mės aptarimo, kur jis akcentuoja žmogaus atsakymą priimti Die- vo meilės dovaną, širdies pasikei- timą, atsiduodant blogiui, pasto-

vų ilgesnį atsimetimą nuo Die- vo, kas rečiau būna ir dėl to, a- not jo, mirtina nuodėmė yra re- tas atsitikimas krikščionio gyve- nimui; ji atsiejama nuo atskirų fi- zinių veiksmų pasireiškimo. Pa- čią Eucharistiją jis laiko pirmau- jančiu atleidimo nuo kalčių sak- ramentu; jis įžvelgia ir kitokių iš- pažinties (atgaile) formų gali- mybę.

Drąsus dabarties problemų kė- limas, pažangumas jų sprendime ir konservatyvumas pagrinde lai- ro- kantis krikščionybės centro di- valoma. Tas jo naujasis leidinys dienų žmogui įdomiu ir naujus akiračius atskleidžiančiu. Gal ne visi autoriaus keliai susilauks vi- suotino pripažinimo, bet jie su- kelia plataus susidomėjimo. J. Pr.

Prezidentas pagerbė mokslineis

Aukščiausia JAV įvertinimą už nuopelnus moksle — vadinama Mokslo medalį — preziden- tas Nixonas suteikė devyniems asmenims, jų tarpe vienai mo- teriai. Už nuopelnus 1970 me- tais apdovanoti šiuo Mokslo me- daliu: A. Sabin — polijo skiepi- išradėjas, G. Mueller — Apollo programos vadovas, dr. Barbo- ra McClintock už genetinius au- galų tyrimus. Kiti apdovanotie- ji: Harvardo universiteto mate- matikos prof. R. Brauer, Prin- cetonio univ. fizikos prof. R. Di- cke, Hale observatorijos stebė- tojas A. Sandage, Floridos univ. fizikos ir chemijos prof. J. Sla- ter, Princeton univ. fizikos prof. J. Wheeler; Los Angeles univ. chemijos prof. S. Winter. Pastarasis yra jau miręs, ir jam skirtąją premiją priėmė velio- nio našlė.

Rankomis išpaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai. 2400 So. Oakley Ave., Chicago Tel. Virginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters —
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas pataravimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

Muziejais retybė
PASKUTINIAI NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS LAIKU PRISIMINIMAI
Dar turime parduoti daugelį lietuviškų monetų.
5 litų — J. Basanavičius, 10 litų — Vytautas Didysis, 10 litų — prez.
A. Smetona ir kitos, Kalno raštis pareikalavus.
P. ZABLOCKIS, 2333 Ontario St., Vancouver, B. C., CANADA

Pasikeitimas smegenyse

Dr. James Bonner skelbia, kad po 35 metų amžiaus žmogaus smegenyse kasdieną nustoja veikusios apie 100,000 ląstelių, vadinamų neuronais. Dėl to žmogus ima tusti atminties silpnėjimą. Tuo būdu per metus praranda- ma apie 35,5 mil. smegenų neu- ronų. Ir jos jau nebeatga. Ta- čiau žmogus jau nuo kūdikystės metų turi apie 10 bilijonų tų neuronų, o bendras smegenų lą- stelių skaičius siekia apie 100 biljo- nų, tai aukščiau minėti nuosto- liai nėra jau taip labai baisūs.

Žmogaus smegenų ląstelių skaičius begyvenant nesidau- gina, ir todėl, anot dr. J. Bonner, ne- galima tikėtis, kad net ir nuga- lėjus vėžį, širdies atakas, žmo- gaus amžių bus įmanoma labai daug pratęsti.

PETE'S AUTO REPAIR
Taisau MOTORUS, STABDŽIUS, Transmisijas Starterius, Alternato- rius, Motor Tune-up ir kitus pa- taisymus. PETRAS PIŠNYS, sav.
6211 - 15 South Damen Avenue —
TEL. 737 - 3988.

Joe Wentz Ford, Inc.
Authorized Sales & Service
FOR YOUR BEST DEAL — Call
445-5000

FLORIDOJE
Dabar prasideda maloniausias va- sarojimo laikotarpis, ir jūsų vanduo tikrai viliojantis.

NORWYN APTS.
126 Ocean Drive
Miami Beach, Fla. 33139
Tel. 672-4903

Žymiai atpigino kambarių kainas. Nepraileiskit progos praleisti atosto- gas malonioj LIETUVISKOJ dvasioj gražiausiame paplūdimyje.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MEGEJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite pa- togiu planu atidedant pasirink- tus reikmenis ypatingai progai! Pinau užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PROspect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai. 2400 So. Oakley Ave., Chicago Tel. Virginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters —
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas pataravimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

Muziejais retybė
PASKUTINIAI NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS LAIKU PRISIMINIMAI
Dar turime parduoti daugelį lietuviškų monetų.
5 litų — J. Basanavičius, 10 litų — Vytautas Didysis, 10 litų — prez.
A. Smetona ir kitos, Kalno raštis pareikalavus.
P. ZABLOCKIS, 2333 Ontario St., Vancouver, B. C., CANADA

Kultūros reikalams paskyrė 48 milijonus dol.

Rockefellerio fondas 1970 me- tais išdalino įvairiems kultūros rei- kalams paremti 48 milijonus do- lerių. Daugiausia paskirta badui nugalėti (10,5 mil. dol., gyven- tojų skaičiui stabilizuoti (15 mil. dol., iš kurių 14,7 buvo nukriep- ta universitetams ir organizaci- joms), stiprių universitetinių centrų išvystymui (6,6 mil. dol.). Mažumų grupėms paskir-

ta 5,8 mil. dol., meno ugdymui Amerikoje 4,3 mil. dol., paga- vinti tyrimams, padedantiems sudaryti sveiką aplinką, 3,4 mil. dol. Iš šio fondo vadovybės po 40 tarnybos metų pasitraukė John D. Rockefeller III.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Stalauk, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai priinama kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

NUO 1914 Metų

Midland Savings apia- dauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mu- sų apylinkės Dėkojam- ume 2 mums parodyti, patikėjimą. Mes nore- tune būti jums naudingi ir ateityje. Šąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
640 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60622
PHONE: 294-4071

5% All accounts com- pounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6% 2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

DENGIAME STOGUS

ALUMINIJAUS RYNOS (Gutters) vandens nubėgimui. Nerūdija ir nereikia dažyti.

T V O R O S: įvairiausio alu- minijaus, plastikos, plieno, įvai- rių spalvų.

S T O G E L I A I
DURYS - LANGAI: įvairių spalvų ir kainų.

Naujaisi žieminiai balto emalio ir "stainless steel" langai.

Apkalame aluminijum medines namo dalis.

KOSTAS BUTKUS
Telef. — PROspect 8-2781

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4% 5%

Mokamas už Vieną Me- tų Certificate šąskaitas Minimum \$5,000.00

Naujas aukštas divi- dendas mokamas už investavimo šąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS PIRMAID IR KETVIRTAD 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD IR PENKTAD 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD 9 v. r. iki 12 v. r. Tiesiog uždaryta

Perskaite Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Dail. Jonas Rimša prie vieno iš savo paveiklų

Kai Gauguinas mirė, tai gimė Rimša

JUOZAS TININIS

Dailininkas Paul Gauguin (prancūzas, 1848-1903) yra jam-žinės Tahiti salos egzotiką, atogrąžinę jos gamtą bei vietinių gyventojų buities vaizdus spaivin-guose savo paveikluose. Nuo to laiko ši sala pasidarė garsi visame kultūringame pasaulyje. Daug kas iš mūsų laikų dailininkų taipgi lankė Tahitį, ieškodami įkvėpimo, bet nė vienas jų nepasisekė, taip išgarsėti, kaip Gauguinui, išskyrus tik tapytoją lietuvį Joną Rimšą (g. 1903), kurio vardas šiandien jau dažnai minimas su pagarba Kalifornijos meno kolekcionierių — tiek lietuvių, tiek svetimtaučių — tarpe. Prieš keletą metų jis buvo kuriam laikui apsisėjęs Tahiti saloje. Ten jis pasidarė apsiečiai apybraižų savo būsimiems kūrinams ir nutapė tam tikrą skaičių paveikslų, vaizduojančių ypač tahitietės egzotiškumą ir idiliškumą gamtos fone.

Tapytojas Jonas Rimša šiuo metu gyvena Santa Monica vasarvietėje — viename iš gražiausių Kalifornijos miestelių, išsistčiusių ant vandenyno kranto. Jo studija pilna paveikslų tahitietiškomis temomis. Kraštovaizdžių paveikluose dailininkas vaizduoja

tės apie raitelį ant balto žirgo, Malhoa ma'a ((vaisių nešėjos), Area-Rea su dievu Tiki, Civenimas namelio viduje... ir daug kitų. Visi jie nuaryti, originaliai panaudojant spalvų kontrastus.

Jei kas bandytų Jono Rimšos kūrinius lyginti su Gauguino paveikslais, tai turėtų nerastų joko panašumo, išskyrus daugiau ar mažiau bendrą tematiką. Ir vienas, ir kitas yra originalūs dailininkai, išsiskiriantys savo braižu, spalvų vartojimu ir kompozicija. Jeigu pasaulis daugiau pamatytų Jono Rimšos kūrinių ir geriau su jais susipažintų, tai šis mūsų tapytojas pasidarytų šiandien vienu plačiau žinomų dailininkų šia-pus ir anapus Atlanto.

Bet kaip reikėtų supažindinti pasaulį su mūsų dailininku. Ne kitaip, kaip tik išleidžiant monografiją su spalvotomis jo kūrinių nuotraukomis. To darbo reikėtų imtis nedelsiant, nes daugelis Rimšos paveiklų patenka į svetimtųjų rankas, autoriui nepasileikant net jų nuotraukų. Savu laiku to nebuvo padaryta su Čiurlionio kūrinių, ir todėl šis mūsų genijus taip ir liko pasauliui plačiau nepažintas. Argi kartosi-me tą pačią klaidą ir Jono Rimšos atveju?

Staliną kritikuojaš romanas Rusijoje

Olegas Smirnovas "Novy Mir" redaktoriaus pavaduotojas šiame laikraštyje pradėjo spausdinti naują savo romaną "Karių traukinys", kur reiškiamos sugestijos, kad rusai garbino Staliną iš naivaus tikėjimo į jo ne-klystamumą. Žurnalas "Novy Mir", redaguojant jį Aleksandru T. Tvardovskiui, buvo laikomas vienu iš labiau liberalių Sovietų Sąjungoje. Praeitais metais Tvardovskis buvo pašalin-tas ir jo vieton pastatytas Vale-rijus A. Kosolapov. Ir dabar dar kartais žurnalas išspausdin-na vieną kitą kūrinių, kuris būtų per daug kontroversiškas kitam Sovietų laikraščiui.

Romanas "Karių traukinys" vaizduoja įvykius 1945 metų, tuoj po II Pasaulinio karo. Veikalas daugiausia koncentruojasi apie du karininkus, vadovaujančius karių transportui į Tolimuo-sius Rytus. Pasakojimas Gluškov yra idealistas ir netikras, ar diktatūra yra geriausia val-dymo sistema. Jo draugas Truš-in, šiaip jau padorus pilietis, yra įsitikinęs, kad Stalinas ne-klysta ir kad tokie žmonės kaip Stalinas yra reikalingi krašto pažangai. Gluškovo keliamos abejonės dėl Stalino sistemos bent iš dalies yra paremtos atsiminimais, kaip buvo slapstosios policijos areštuotas jo patėvis.

Stalino kritika veikale yra netiesioginė, bet ji atkreipė skaitytojų dėmesį. Atrodo, kad ji dar telpa į Brežnevo nubrėž-tus rėmus 24-me partijos suva-žiavime: blogai nuolat kritikuo-

ti Stalino nusikaltimus, bet blo-gai ir juos pateisinti. Apie šį romaną praneša "New York Times". (J. Pr.)

Apollo 13 nelaimė buvo pastebėta teleskopu

Apollo erdvėlaivių skridimai į mėnulį rūpestingai sekami ne vien tik radijo bangomis, bet ir vizualiniu būdu dideliais telesko-pais. Vienas iš New Mexico astro-

nomų stebėjo 24 inčų diamet-ro teleskopu Apollo 13-jo skridi-mą. Erdvėlaivis atrodė kaip silp-na 13 didumo žvaigždėlė. Staiga ji netikėtai sužibo. Sproges deguo-nies tankas išleido dujų debesį, kuris atmušė daugiau saulės spindulių. Po 12 ir ketvirtadaliu minučių erdvėlaivis grįžo į nor-malų šviesumą, kai dujos erdvė-lė išsisklaidė. Astronomams pa-vyko šį reiškinį nuotrafuoti.

Duodame paskolas namų pirkimui bei statymui

Saint Anthony Savings
Darbo Valandos —
Kasdien nuo 9:00 iki 5:00;
Pirmadieniais nuo 9:00 iki 8:00; Šeštadieniais nuo 9:00 iki 1:00; Trečiadieniais uždaryta.
1447 South 49th Court / Cicero, Illinois 60650 / Phone 656-6330

KELIONĖS Į LIETUVĄ IR IŠ LIETUVOS

Walter Rask - Rasčiausko vadovaujamas kelionių biuras praneša, kad dar yra vietų keturiose ekskursijose į Lietuvą. Pirmosios dvi grupės — gegužės mėn. 27 ir birželio mėn. 16 d. — deja, jau užpildytos. Norintieji prisijungti prie ekskursijų ir dar šią vasarą aplankyti gimines Lietuvoje gali registruotis į sekančias grupes: liepos mėn. 6 d. (dar yra kelios laisvos vietos), liepos mėn. 19 d., liepos mėn. 26 d. ir rugpjūčio mėn. 9 dieną.

Visos ekskursijos bus Lietuvoje net 11 dienų — Vilniuje, Druskininkuose ir ekskursijos po vieną dieną į Kauną ir į Trakus. Vladas Rasčiauskas pirmas pradėjo organizuoti keliones į Lietuvą ir jau nuvežė virš 20 grupių.

American Travel Service Bureau per ilgą eilę metų organizuoja šias keliones — yra patikima ir patyrusi įstaiga, jų grupės sujungia keliaujančius Amerikos ir Kanados lietuvius. Jei nesate dar Amerikos piliečiai — mes jums patarsime ir paaškinsime apie kelionei reikalingus dokumentus ir padėsime juos parūpinti.

Patyrę palydovai lydi kiekvieną mūsų grupę ir rūpinasi visais keliaujančių reikalais. Mūsų grupės pakeliui atgal dar sustoja Romoje, taigi ta pačia proga ne tik aplankysite gimines Lietuvoje, bet ir turėsite galimybę apžiūrėti gražiausią Europos miestą.

Nedelskite registruotis — laisvų vietų skaičius kas dieną mažėja, o dalyvių skaičius yra ribotas. Visos išvykimo datos garantuotos — kainos nustatytos ir yra pigesnės, negu bet kur kitur už 21-os dienos kelionę.

Visais kelionės reikalais ar išskvietimui giminių iš Lietuvos kreipkitės į:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Telefonas 238-9787

Istaigos darbo vaandos: pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro; kitomis dienomis ir šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 5 val. po pietų.

SATISFACTION GUARANTEED AND YOUR MONEY BACK (PLUS INTEREST)

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140
ASSETS OVER \$149,500,000. RESERVES OVER \$13,500,000.
OFFICE HOURS:
Monday, Tuesday, Thursday & Friday 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon • Wed., no business transacted

Rasti 3,000 metų senumo piešinius

Senovės Arijos sostinėje, dabar Irake, Nimrude, atkasti piešiniai, kurie yra apie 3,000 metų senumo. Irako senienų direktorius F. Safar sake, kad tie piešiniai yra labai gerai išsilaikę, o jie atlikti devyniame šimtm. ty prieš Kristų. Tie buvo sukurti karaliaus madyklose. Menininkas pirma 20-je akmens plokščių 13 pėdų ilgio ir 10 pėdų pločio iš-graviravo paveikslus, vėliau juos nuspalvino. Daugiausia vaizduo-jamos religinių apeigų scenos. Raudona spalva — atrodė och-

ros, o juoda, atrodo, gauta, mai-sant riebalus su anglimi.

GĖLĖS

Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
GUZAS KU
Beverly Hills Gėlinė
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

TYPEWRITERS

Sales, Service, Rentals, Repairs
ALL BRANDS — including
OLYMPIA and HERMES
Typewriters — Adders —
A & H BUSINESS MACHINES
3530 W. 63rd St. Tel. 925-8875

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HOME
LOANS

SAVINGS
INSURED

Serving the Lithuanian Community
37 years with personal attention
4071 Archer Ave. (West of California Ave.)
Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 3-8248

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8800

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —

TRYs MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWnhall 3-2108-09

AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIRginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS
1444 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS
649 East 162nd Street, South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

Rezidencijos projektas — Architektas Rimas Mulokas. Iš architektūros parodos Lituanistikos instituto su-važiavime, Chicago. Suvažiavime Algimantas Bublys šiandien 4-6 val. popiet skaito paskaitą "Lietu-viškos aspiracijos architektūroje". Su architektūra dalinai sietina ir suvažiavime tuo pačiu laiku skaitoma kun. Vyta. Bagdanavičiaus paskaita "Lietuviško koplytstulpio genezės klausimu".

FILMAS "DVYLIKA"

JONAS AISTIS

Washingtono lietuvių kolonijoje 1971 m. IV. 3 d. vyko tėvo jėzuito Algimanto Kezio foto paroda ir buvo rodomas filmas "Dvylika". Filmą buvo tikrai įspūdingas ir vertas platesnio dėmesio. To filmo vardas rodo, kad Lietuvių foto archyvo vadovybė yra pasiūvusi padaryti dvylikos įžymių lietuvių garsinę — vaizdinę galeriją. Iš tos dvylikos rodyta tik tai: kanauninkas Mykolas Vaitkus, redaktorius Leonardas Šimutis, prelatas Mykolas Krupavičius, diplomatas Vaclovas Sidzikauskas, muzikologas J. Zilevičius ir dalininkas Adomas Galdikas. Kaip matome, iš parodos šešiukės du jau atsiskyrė su šiuo pasauliu. O iš užmanytos dvylikos dar du yra mirusiu: redaktorius Pijus Grigaitis ir visuomenės veikėjas Juozas Bačiūnas.

Tiesa, filmas meniškai požiūriu turi vieną silpną pusę. Visi veikėjai pavaizduoti pasikalbėjimo forma. Tai sudaro pasikartojimo išpūdį ir suteikia nemažą dozę monotoniškumo. Kas yra tikrai puiku ir tobula, tai užfiksuotos didžiųjų žmonių figūros. Operatorius, atrodo, čia bus pagavęs pačią dalykų esmę. Visi šeši pavaizduoti labai būdingais vaizdais ir žodžiais, parodoma aplinka, kurioje gyvena ar gyveno, su būdingais mostais, iškalba, sintakse.

Pačių pirmuoju rodomas bene seniausias amžiumi iš pasirinktųjų Mykolas Vaitkus. Čia pabrėžiama jojo susimastymas, vienišumas, gamtos meilė. Priedo matome ir tą nuostabų Naujosios Anglijos gamtos kampelį, kuris gobia poeto gyvenimo saulėlydį.

Matome energingąjį buvusį Draugo dienraščio redaktorių L. Šimutį su jam būdinga kalba ir santūriais mostais...

Iš viso šešeto bene labiausiai pavykusi prelatas Mykolas Krupavičiaus figūra. Ji, deja, matome jau ne tą demokratinio seimo narių būn, didelės iškalbos ir plati mąstymo parlamentara, bet jau susenusį, o vis dėlto milžiną. Prelato Krupavičiaus kadrai prabyla epika platybė ir monumen talia tapyba, kaip Georges Rouault paveiksai. Operatorius čia bus įdėjęs ne tik visą savo talentą, bet lygia dalia ir širdį. Filmo kadruose yra vietų tokios didelės patetistikumo įtampos, kurios kiekvieną žiūrovą įvalgumo galia iki ašarų jaudina.

Matome mūsų seną diplomatinę vilką Vaclovą Sidzikauską: žvalios orientacijos, optimistą, atkakliai varžytinę pasirodusį su tikti bet kokį ir bet kokios kokybės oponentą.

Prabėga mūsų akyse muzikologo Juozo Zilevičiaus kadrai. Paprasta, sakyčiau, net neįspūdinga išorė, monotoniška ir visai be melodijos kalba, kurioje, rodos, nėra kalbėlių, o ypač taškų, bet vis tiek iš viso to išryškėja didžiai pasižventęs darbininkas, kuris sulesiojo kadaise visus liaudies muzikos instrumentus, davė pradžią dainų ir šokių ansambliams, net gilioje senatvėje nuo to darbo neatitrūkęs...

Ir galop matome menininko kasdieniška apsilaidime velionį dalininką Adomą Galdiką su trisdešimt penkių centų originalios kainos padėvėta kepure, su jo trąškia, nosyje reznuojančia žemaičių kalba, su jo gyvomis nuostabaus pasaulio ir spalvų ieškančiomis akimis, su jojo daukantišku darbštumu.

Bendras išpūdis: kaip filme tie mūsų didieji žmonės paprasti, nuoširdūs, atviri ir neapsakomai tikri. Ir sekdamas filmo kadrus galvojau, kad kada nors bus iškalbingesni negu didelės ir kruopščiai paruoštos monografijos, jie bus nepasiekiami ir nepakartojami gyvenimo tikrumos

trupiniai, kurie su laiku vis daugiau ir daugiau įgaus vertę.

Lietuvių foto archyvas daro didelį darbą, Algimanto Kezio akimis užfiksuojas įžymių lietuvių išvaizdą, kalbą, aplinką ir net silpnynes... Mano išmanymu, nereikėtų orientuotis vien į karštinčius, nors, žinoma, jie turi būti pirmoje eilėje. Reikėtų rodyti žmones pačiame darbo brandume ir galybėje. Sakysime, kaip būtų įdomu šlandien pamatyti prelatą Mykolą Krupavičių demokratinio seimo ir žemės reformos vykdytoją su visu jo temperamentui būdingu įniršimu draskantį dvarininkinės — baudžiavinės Lietuvos gamtovaizdį. Pavyzdžiui, asmeniškose susitikimuose mane stambiai gaudino jo kietas nuistatymas net prieš pačias feodalinės ir carinės dominacijų liekanas Lietuvoje. Jis ramia širdimi negalėdavo praeiti Kauno Igulos bažnyčios buvusio soboro ir man pačiam porą kartų sakė, jei jo valia būtų, tai jis soborą dinamitu į dulkes paverstų. Lygia dalia jis panašiai žiūrėjo į dvarininkų ir magnatų dvarvietes su parkais ir rūmais, nors vis dėlto visa tai yra net ir dinamitu neištrinama praeitis...

Mes turime šiandien tiek kuklių įvairiuose užkampiuose trūsišiančių žmonių, kurie savo pilka didybe galės judinti ir jaudinti ateinančias kartas. Tai sakydama norėčiau priminti, kad Lietuvių foto archyvas būtinai turi išsivaduoti iš 12-kos rėmų, ir gal būtų, nesiriboti ir "simto dvylikos" rėmais. Ečiu tikras, kad atmintinių žmonių mes turime daug daugiau. Žinoma, jų reikėtų ieškoti. Gyvenant Washington, sakysime, kiek arčiau teko pažinti p. Jadvygą Tūblienę Bolševikai šmeižia mūsų anksčiau prie valdžios buvusius žmones ir jų artimuosius, esą jie išdą eikvoje ir sveturi pinigus krove. Ta tauri moteris gilioje senatvėje gyvena iš darbo ir visada optimistiškai švie si, niekuo nesiskundžianti. Aš manau, kad ji yra verta įtraukti į sąrašą. Tą pat galėčiau pasakyti ir apie p. M. Galdikienę. Moteris paminiu tik dėl to, kad jų dvylikos sąrašą pasigedau.

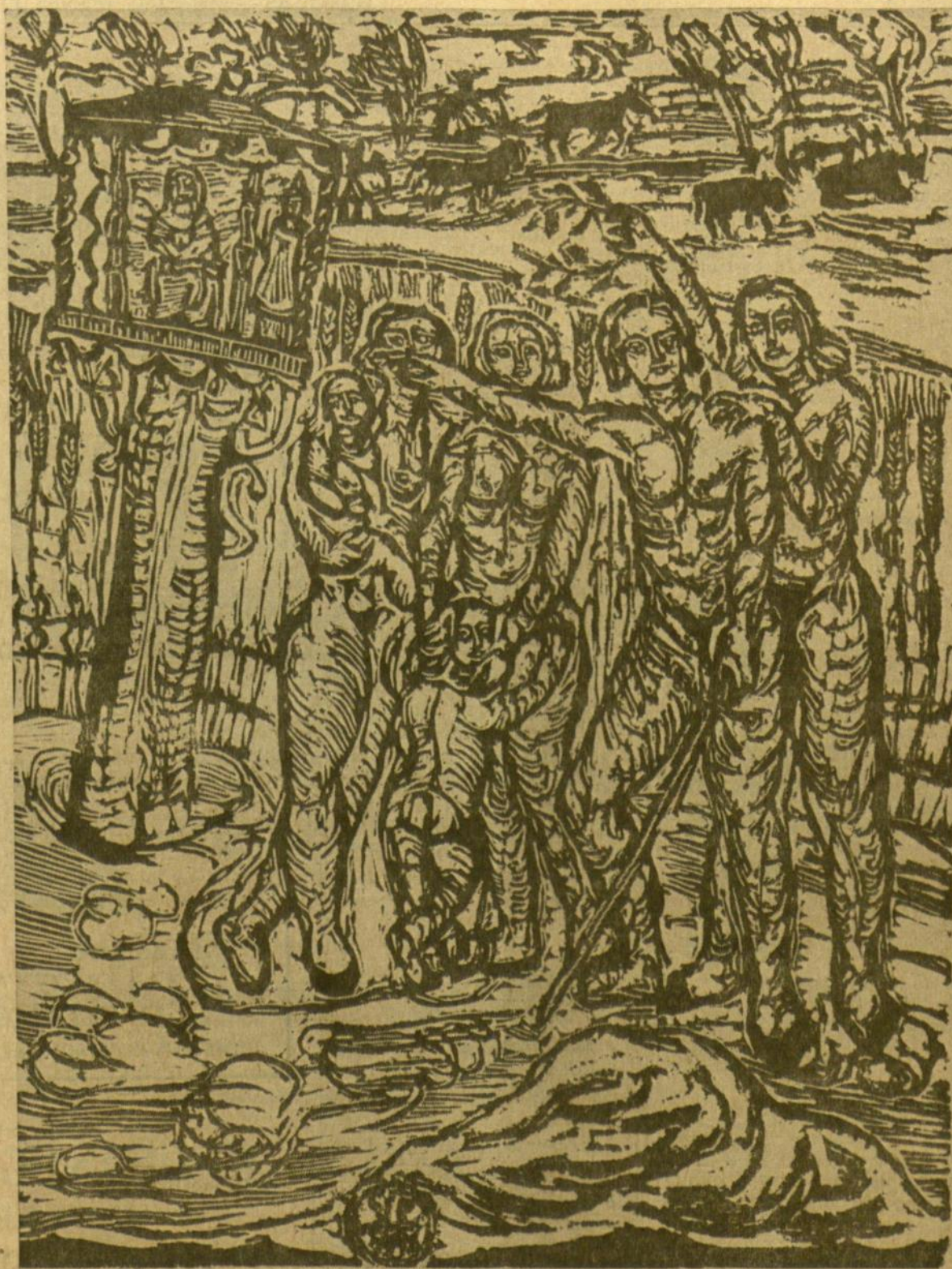
Žinoma, visur kyla opus ir nerūgvas klausimas. Manau, kad Lietuvių foto archyvo darbą turėtų visomis keturiomis paremti lietuvių bendruomenės fondai. Darbas tikrai didelis ir vertas ne vien moralinės, bet ir medžiaginės paramos...

Menų ir mokslo akademija

JAV Menų ir mokslo akademija savo 191-me metiniame suvažiavime Brookline, Mass., priėmė 117 naujų narių ir 31 užsieniečių pakelė į garbės narius. Tarp naujai priimtųjų yra smuikininkas Y. Menuhin, aktorius Lord Olivier.

Bilijonai kovai su tarša

JAV fabrikai ir įmonės šiemet iš viso skirs 6 bil. 64 mil. dolerių kovai su oro ir vandens tarša.

Viktoras Petravičius

Laisvės kovotojai

PENKTASIS "MILAŠIAUS BIČIULIŲ DRAUGIJOS" SASIUVINIS

J. DAINAUSKAS

šes indų filosofija. Informacijų skyruije duodama žinių apie draugijos veiklą, O.L. Milašiaus veikalo leidimą, vertimus ir garbinimą įvairiuose kraštuose. Sąrašas naujų narių, priimtųjų į draugiją, yra ir Kalifornijos universitetas, Los Angeles.

Gi svarbiausia ir didžiausia (8—30 pp.) šio sasiuvinio dalis sudaro Rose Lamboley studija "A propos des "Dainos" de 1920" (Apie 1920-ųjų metų "Dainas"), kur autorė nagrinėja O.L. Milašiaus keturis straipsnius apie lietuvių liaudies dainas ir į tuos straipsnius įjungtus 26 tų dainų vertimus į prancūzų kalbą, paskelbtus Paryžiuje leistuose žurnaluose: "Revue Baltique" (kurio vienas steigėjų 1918 m. buvo O.L. Milašius) ir "Revue Parlementaire" (kuriam O.L. Milašius 1920 m. bendradarbiavo).

Iki šiol tie O.L. Milašiniai jo raštų leidiniuose nėra paskelbti, tuo tarpu, tuose straipsniuose O.L. Milašius padarė lietuvių liaudies dainų aptarimą yra labai didelės vertės ir, sako, būtina juos priminti. Tų 26 lietuvių liaudies dainų vertimai dabar yra įtrauk-

ti į Andre Silvaire leidyklos, Paryžiuje, leidžiamą O.L. Milašiaus raštų XI-jį tomą.

Pradžioje autorė pabrėžia, kad tuose straipsniuose pateikti lietuvių liaudies dainų tekstai O.L. Milašiu patraukė savo nepaprastu gilumu ir originalumu. O.L. Milašius, neatsitiktinai nagrinėjo "seniausios Europos tautos" folklorą, nes, visų pirma, Lietuvos, tos "arijų rasės lopšio", papročiuose, legendose, liaudies dainose ir prietaruose giliai atsispindi tos tautos sena, mitologinė praeitis. Esą, Milašiaus manymu, tose dainose stipriai jaučiama senųjų arijų dvasia. 1919 m. "Revue Baltique" O.L. Milašius rašė, kad ypač lotynų kultūros tautos būtinai pažinti tą nepaprastai turtingą ir seną Pabaltijo (t.y. lietuvių bei latvių) tautų kultūrą. Esą, kai 1918 m. Lietuva, kuri šimtmečius buvo vokiečių, maskolių bei lenkų "globojama", atgavo savo nepriklausomybę, nuo tada O.L. Milašius aistringai įsijungė į savo protėvių krašto reikalų gynimą. O.L. Milašius, XI. 26 d. laiške rašytojui N. Beauduinui, pasakodamas apie Lietuvos valstybės atkūrimą, rašė: "...argi tai neličia išsilaisvinimą tautos, didelę savo mistinę bei istorinę praeitimi ir kuriai yra skirta suvaldinti Europos bei viso pasaulio ateitį didelį vaidmenį?". Iš viso O.L. Milašius, to laiko savo rašiniuose, pakartotinai vis pranašavo Lietuvai pasaulio tautų Mesijo, dvasinio tų tautų vadovo, vaidmenį.

Toliau, R. Lamboley primena Lietuvos ministerio Paryžiuje P. Klimo, 1939 m. kovo mėn., lai dojant O.L. Milašiu, pasakytus žodžius: "...Paskutinieji Milašiaus gyvenimo du dešimtmečiai buvo pašvęsti veik vien savo protėvių tėvynei, kurios atgimimas jam buvo jo gyvenimo, švč. tikslas ir geriausias atlyginimas".

Sako, nuo 1918 m. iki savo gyvenimo pabaigos Milašius entuziastiškai vis siekė kuo geriau pažinti (lietuvių) tautos dvasios bei kalbos giliuosius šaltinius. Jis stengėsi išgauti iš senojo lietuvių folkloro (Lietuvos) krašto

kalbą, O.L. Milašius visą virtinę lietuviškų žodžių: giesmę, giedojimą, giedotoją, birbynę, kanklės ir t.t., drauge išversdamas juos į prancūzų kalbą ir paaiškindamas tų žodžių prasmę. Lietuviai, taip pat sako jis, turi ypatingą palinkimą į dainavimą, kaip solo, taip ir chorui ir turi daugybę dainų įvairiausiomis gyvenimo progoms ir įvairiausiomis nuotaikoms išreikšti. Jau, sako jis, Gvagnini XVI-me amžiuje konstatavo, kad lietuviai visus savo darbus palydi daina.

Toliau Milašius ilgiau sustoja prie dainų apie seną lietuvių šeimą, apie motulės, dukrelės, sėsės darbus, džiaugsmus ir vargus. Gi "raudose" jausmingai apverkiama mirtis kurio arimo ar "našlaitėlis" vargalis, kai jai likimas atima motinos globą. Tose dainose bei raudose dažnai kalbama ir apie "rūtą", tą paslaptingą lietuvių geilę, kuri puošia ir vestuvių puotos stalą ir kapą.

Milašius ypatingai žavisi dainų mažiųjų apibūdinimais kaip pvz.: mano aukštelė, aukštelė, auksinė, puselė, širdytė ir t. t. Jis taip pat paliečia ir karo dainas, esą, išlikusias net iš XIV — XV a. Čia jis pastebi, jog yra keista, kad švėtimieji kronikininkai, tikriausiai visai nepažinę lietuvių vidaus gyvenimo, lietuvių vadina laukiniais, barbarais ir pan., tuo tarpu lietuvių dainose visai nėra jokių pėdsakų neapykantos švėtimiesiems ir susižavėjimo karu, o ypač kruvinomis kautynėmis.

Toliau, sako jis, lietuviškos dainos liudija ir lietuvių tautos aukštą moralę. Gi dainose reiškiamas pagarba saulei, mėnuliui, žvaigždėms, šviesai, Amžinai Ugniai, lygiai kaip ir Laume bei Perkūnas, lietuvių mitologijos Olimpo atstovai, neabejotinai liudija lietuvių tautos labai giliai praeitį.

Pastaba: O.L. Milašius gimė 1877.V.28d., t.y. prieš 94 metus

Henriko Radausko kūrybos vakaras

Pernai per anksti mirusio vieno iš ryškiausių mūsų išeivijos ir apamai pokario dešimtmečių lietuvių literatūros poetų Henriko Radausko kūrybos vakarą šiemet rengia ateitininkų meno draugija "Satrija". Kūrybos vakaras — koncertas įvyks š. m. lapkričio 20 d. Jaunimo centro didžiojoje salėje, Chicagoje.

universiteto lietuvių kalbos seminaro vadovo, drauge pateikiant ir originalius tų dainų tekstus (lietuvių kalba).

Milašius taip pat čia rėmėsi ir itsoriniais Vigando Marburgiečio bei Nestoro, Dluogošo, Meleciaus ir XVI a. istoriko Gvagnini rašiniais. "Daina" žodis yra lietuvių kalbos, kurią Milašius draugas poetas K. Balmontas pavadinęs "gražiausia pasaulio kalba". Savo rašiny "Revue Baltique" apie lietuvių kalbą Milašius rašo, kad toji kalba esanti pati kilniausia, tikrasis sanskritas, išsaugojęs priešistorinių arijų kalbos grynumą.

OLM visą laiką nesiliauja žavėtis lietuvių kalbos harmoningumu, kurį jis rišo su Kreto — Mikėnų kultūrų kalba, kada prieš-homerinėje Heladoje viešpatavęs skambus, dainingas Europos pristorės dialektas. Milašius galvojomu, lietuvių kalbai yra skirta suvaldinti didelį vaidmenį ne tik Europos ateities raštyje, bet ir bendroje indų — europietiškos rasės raidoje, gi Lietuvai, sako jis, skirta būti pavyzdžiu, modeliu kitų tautų gyvenimui, sustvarkymui.

Lietuva, sako jis, būdama iki XIV a. stabmeldiška, priėmusi krikščionybę, sugebėjusi naujo tikėjimo dogmas ne tik suderinti, bet ir suliedinti su savo senomis, gilios praeities dvasinio kilnumo ir humanizmo pilnomis dogmomis.

Kalbant apie "dainų" melodizingumą, O.L. Milašius visą virtinę lietuviškų žodžių: giesmę, giedojimą, giedotoją, birbynę, kanklės ir t.t., drauge išversdamas juos į prancūzų kalbą ir paaiškindamas tų žodžių prasmę. Lietuviai, taip pat sako jis, turi ypatingą palinkimą į dainavimą, kaip solo, taip ir chorui ir turi daugybę dainų įvairiausiomis gyvenimo progoms ir įvairiausiomis nuotaikoms išreikšti. Jau, sako jis, Gvagnini XVI-me amžiuje konstatavo, kad lietuviai visus savo darbus palydi daina.

Toliau Milašius ilgiau sustoja prie dainų apie seną lietuvių šeimą, apie motulės, dukrelės, sėsės darbus, džiaugsmus ir vargus. Gi "raudose" jausmingai apverkiama mirtis kurio arimo ar "našlaitėlis" vargalis, kai jai likimas atima motinos globą. Tose dainose bei raudose dažnai kalbama ir apie "rūtą", tą paslaptingą lietuvių geilę, kuri puošia ir vestuvių puotos stalą ir kapą.

Milašius ypatingai žavisi dainų mažiųjų apibūdinimais kaip pvz.: mano aukštelė, aukštelė, auksinė, puselė, širdytė ir t. t. Jis taip pat paliečia ir karo dainas, esą, išlikusias net iš XIV — XV a. Čia jis pastebi, jog yra keista, kad švėtimieji kronikininkai, tikriausiai visai nepažinę lietuvių vidaus gyvenimo, lietuvių vadina laukiniais, barbarais ir pan., tuo tarpu lietuvių dainose visai nėra jokių pėdsakų neapykantos švėtimiesiems ir susižavėjimo karu, o ypač kruvinomis kautynėmis.

Toliau, sako jis, lietuviškos dainos liudija ir lietuvių tautos aukštą moralę. Gi dainose reiškiamas pagarba saulei, mėnuliui, žvaigždėms, šviesai, Amžinai Ugniai, lygiai kaip ir Laume bei Perkūnas, lietuvių mitologijos Olimpo atstovai, neabejotinai liudija lietuvių tautos labai giliai praeitį.

Pastaba: O.L. Milašius gimė 1877.V.28d., t.y. prieš 94 metus

Lietuvių Rašytojų draugijos 1970 metų 1,000 dolerių literatūrinė premija, kurios mecenatas yra Lietuvių fondas, rytinio JAV pakraščio Lietuvių fondo suvažiavime įteikiama poetui Kazui Bradūnui už jo naują eilėraščių rinkinį "Donelaičio kapas" gegužės 15 d. New Yorke. Iš kairės į dešinę: dr. Kazys Ambrozaitis — Lietuvių fondo Centro valdybos pirmininkas, Leonardas Andriekus — Lietuvių Rašytojų draugijos pirmininkas ir Kazys Bradūnas

Nuotr. R. Kisieliūnas